

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande förslag i motioner från den allmänna motionstiden 1999 rörande plan- och byggfrågor. Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

Till betänkandet har fogats tjuugoåttan reservationer och två särskilda yttranden.

Motionerna

1999/2000:Bo204 av Rigmor Ahlstedt m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förnyelse av bostadsmiljön,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsförebyggande aspekter vid samhällsplanering,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnoperspektiv i samhällsplaneringen,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skydd för grönområden i stadsmiljö i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevarandefrågor,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrad demokrati (delvis, se nedan),

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förenkla regelverket.

1999/2000:Bo212 av Sten Lundström m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge Boverket i uppdrag att sammanställa och analysera försök med eller avsaknad av boendeplanering i landets kommuner,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om problematiken att principen om att allsidigt sammansatta bostadsområden åsidosätts vid bostadsplanering.

1999/2000:Bo213 av Paavo Vallius m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kartlägga kommunernas investeringar i va-nätet.

1999/2000:Bo224 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om seniorboende.

1999/2000:Bo231 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kreativa storstaden,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny planeringsstrategi,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlade regler över användandet av strandnära mark i tätorter och tätortsnära områden.

1999/2000:Bo233 av Ulf Björklund m.fl. (kd) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturmiljöer och arkitekturfrågor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsförebyggande bostadsplanering,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vid bostadsplanering avsätta mark med syftet att äldre skall kunna bo kvar i sin invanda miljö.

1999/2000:Bo401 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om näringsverksamhet och boende.

1999/2000:Bo411 av Sten Lundström m.fl. (v) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett boendeplaneringsprogram.

1999/2000:Bo419 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen beslutar avskaffa handelsändamålet vid detaljplan i PBL,

8. att riksdagen beslutar om en lagändring i frågan om underkännande av kommunala detaljplaner i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Bo501 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att avskaffa kommunernas rätt att i detaljplaner precisera handelsändamålet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Bo502 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om möjligheten att införa servicezoner i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Bo507 av Anita Jönsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utveckla planeringsrutiner för gröna stråk.

1999/2000:Bo508 av Ola Karlsson och Lars Björkman (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa möjligheten att detaljplanelägga var handel skall ske.

1999/2000:Bo510 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avvakta med nya bygglov för stormarknader innan pågående samhällsutveckling satts in i ett större samhällsperspektiv,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pågående samhällsutveckling prövas mot intentionerna i plan- och bygglagen.

1999/2000:Bo512 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att skapa förutsättningar för 20 000 nya jobb vid Öresundsbrofästet.

1999/2000:Bo517 av Owe Hellberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bygganmälan och byggsamråd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bygglovsavgifter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kvalitetsansvariges roll,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slutanmälan vid byggnation,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om varsamhetskrav gällande värdefulla byggnader,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillsynsansvaret för det som byggs.

1999/2000:Bo521 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöer som är bullerfria,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bygga ett tystare samhälle.

1999/2000:Bo522 av Owe Hellberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyldigheten att beakta barnens intressen i trafik- och samhällsplaneringen.

1999/2000:Bo525 av Lena Sandlin och Ingemar Josefsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en strategi för den nära detaljhandeln.

1999/2000:Bo532 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av reglerna om rivningsanmälan och ämnesinventering i plan- och bygglagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett register för ämnen i byggnader i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Bo534 av Karin Wegestål m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en samlad regionplan för Skåne.

1999/2000:Bo535 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en ny utbildning med beteckningen landsbygdsarkitekt införs i Sverige.

1999/2000:Bo539 av Gudrun Lindvall och Ewa Larsson (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att friluftsområdets bullersituation generellt uppmärksammas och åtgärdas.

1999/2000:Bo540 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om måluppfyllelse inom viktiga områden inom natur- och kulturmiljövården,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av hur ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i arbetet när det gäller natur- och kulturmiljövård.

1999/2000:A230 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunal planering för lokalt företagande,

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge Boverket i uppdrag att utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott.

1999/2000:MJ707 av Barbro Feltzing (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en helhetsansvarig för en byggnation utses.

1999/2000:N273 av Per Westerberg m.fl. (m, kd, fp) vari yrkas

21. att riksdagen hos regeringen begär förslag till informations- och samrådspåbikt vid markarbeten i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:N384 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om informations- och samrådspåbikt vid markarbeten i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:So320 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vid all form av bostadsplanering måste hänsyn tas till behovet av att äldre kan bo kvar i sin invanda miljö,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulans för olika former av boende för äldre,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsförebyggande boendeplanering.

1999/2000:So327 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande socialtjänstens medverkan i den kommunala samhällsplaneringen.

1999/2000:T208 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forsknings- och utvecklingsverksamhet om transportminimerande samhällsplanering bör främjas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning för att klarlägga vilka ändringar som behövs i plan- och bygglagen och annan lagstiftning för att öka möjligheterna att begränsa etablering av externa köpcentrum,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att restriktivitet bör tillämpas vid prövning av nya externa köpcentrum tills lagöversynen är gjord.

Motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 behandlas i detta betänkande i vad gäller intresseorganisationers inflytande i planeringsprocessen samt barns inflytande i samhällsplaneringen. I övriga delar har yrkandet behandlats i betänkandena 1999/2000:BoU1 och 1999/2000:BoU3.

Utskottet

Vissa förslag beträffande PBL m.m.

Byggprocessen

Enligt motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 1 bör det krävas att bygganmälan görs tidigare än tre veckor före byggstart när det är fråga om större objekt. Dessutom föreslås att det skall vara obligatoriskt med minst två byggsamrådsmöten om det är fråga om större eller medelstora objekt. Enligt samma motions yrkande 3 skall det åligga den kvalitetsansvarige att se till att byggherrens kontrollplan tillgodoser samhällskraven och genomförs på ett tillfredsställande sätt. Det förutsätter enligt motionärerna att en kontrollplan enligt PBL alltid upprättas efter byggsamråd. Det anges vidare att den kvalitetsansvarige skall närvara vid byggsamråd, besiktningar och andra kontroller. I motionens yrkande 4 begär motionärerna att det skall bli obligatoriskt enligt lag för byggherren att göra slutanmälan till byggnadsnämnden samt önskar de att byggnadsnämnden skall kunna utkräva en särskild avgift enligt 10 kap. 6 § PBL om slutanmälan inte görs och att denna avgift skall höjas.

Byggherren skall, enligt 9 kap. 2 § första stycket PBL, minst tre veckor innan arbetena påbörjas göra en anmälan till byggnadsnämnden (bygganmälan). Bygganmälan är inte nödvändig om bygglov har sökts och bygglovsansökan innehåller uppgift om planerad byggstart. Det finns även vissa andra undantag från kravet på bygganmälan. Kvalitetsansvarig skall utses för de arbeten som kräver bygganmälan. Kontrollplan skall upprättas om det inte är uppenbart obehövligt. Den kvalitetsansvarige skall se till att kontrollplaner följs samt att kontroller, som vid byggsamråd befinns vara nödvändiga, utförs. Han skall vara närvarande vid byggsamråd samt besiktningar och andra

kontroller (9 kap. 13 § PBL). I kontrollplanen anges bl.a. vilken kontroll som skall utföras samt vilka sakkunnigintyg och övriga handlingar som skall ges in till nämnden (9 kap. 9 § PBL). Formerna för byggsamråd har inte detaljreglerats, men avsikten är att det skall göras så enkelt som möjligt. Byggnadsnämnden måste dock få en så pass omfattande redovisning av projektet att den kan ta ställning till aktuella bestyrkandefrågor. Många gånger kräver detta att byggherren ger in handlingar i god tid före samrådsmötet eller att detta delas upp i etapper. Om byggherren inte uppfyller sina åtaganden enligt kontrollplanen har byggnadsnämnden ytterst möjlighet att med stöd av 9 kap. 10 § hålla inne slutbeviset, att förbjuda fortsatt byggnadsarbete enligt 10 kap. 3 § första stycket och att förbjuda användning av byggnaden enligt 9 kap. 10 § andra stycket. Enligt 10 kap. 6 § PBL skall under vissa förutsättningar en särskild avgift om minst 200 och högst 1 000 kr tas ut om arbete utförs utan att det finns någon kvalitetsansvarig, någon underlåter att göra byggnadsmålan eller rivningsanmälan när sådan anmälan skall göras, eller arbete utförs i strid med något beslut som byggnadsnämnden har meddelat enligt PBL.

Boverket slutrapporterade år 1997 ett regeringsuppdrag om utvärdering av byggkontrollen m.m. (rapport 1997:9). Enligt vad som framhölls i regeringens proposition 1998/99:62 Vissa byggfrågor m.m. visar rapporten att alla parter är överens om att den tydliga ansvarsfördelningen mellan byggherre och byggnadsnämnd som följer av det nya kontrollsystemet innebär stora fördelar. I rapporten redovisas ett antal förslag om förändringar i systemet för byggkontroll. Verkets förslag återges i bilaga till propositionen. Regeringen redovisar i ett avsnitt sin bedömning i fråga om förändringsbehovet. Framför allt kommenteras de av Boverkets förslag som är inriktade på en förenklad hantering av små och relativt okomplicerade projekt inom ramen för det nya kontrollsystemet. Dessa projekt består i stor utsträckning av tilläggsarbeten på småhusfastigheter. Boverket har föreslagit förändrad reglering i dessa fall. Regeringen redovisar emellertid som sin bedömning att förändringar i lagregleringen inte erfordras eftersom det redan med gällande regler finns möjligheter till en smidig hantering av enklare ärenden som inte i dagsläget utnyttjas fullt ut. Det framhålls särskilt att det åligger byggnadsnämnderna att ta till vara de möjligheter som lagen ger att förenkla och underlätta ärenden för enskilda. Regeringen framhåller även behovet av att genom ökade informationsinsatser bemöta de svårigheter Boverket påtalat.

Bostadsutskottet ansåg våren 1999 (bet. 1998/99:BoU8) att de synpunkter som då lagts fram i frågor om den kvalitetsansvariges roll inte borde föranleda något tillkännagivande från riksdagen. Samtidigt konstaterade utskottet att det inte kunde uteslutas att den kvalitetsansvariges uppgifter enligt PBL kan behöva tas upp till förnyade överväganden när ytterligare erfarenheter vunnits av det kontrollsystem som ännu endast tillämpats under en relativt kort tid. Detta gällde även övriga frågor om förändringsbehovet i tillsyns- och kontrollsystemet som aktualiserats i olika sammanhang. Tills vidare ansåg dock utskottet, i likhet med regeringen, att insatserna borde inriktas på att genom fortsatta informationsinsatser stödja en smidig tillämpning av kontrollsystemet i dess nuvarande utformning.

Utskottet, som konstaterar att de nu aktuella förslagen i stora delar motsvarar förslag som Boverket fört fram i den tidigare nämnda utvärderingen, anser att det fortfarande finns skäl att fokusera på informationsinsatser och finner inte tillräckliga skäl för att nu tillmötesgå motionärerna i någon del. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkandena 1, 3 och 4 om *bygganmälan m.m.*

Motionärerna bakom motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 2 förespråkar en ändring i 11 kap. 5 § PBL på ett sätt som gör det möjligt för kommunerna att i det enskilda fallet debitera avgifter motsvarande kommunens faktiska kostnader.

Kommuner har enligt 11 kap. 5 § PBL rätt att ta ut avgifter i ärenden angående bl.a. lov med högst det belopp som motsvarar kommunens genomsnittliga kostnad för åtgärderna. Kommunen har alltså inte rätt att debitera den i respektive ärende faktiska kostnaden. Grunderna för beräkning av avgifterna skall anges i en taxa som beslutas av kommunfullmäktige. Kostnadsuttaget skall grundas på självkostnadsprincipen. Det innebär att avgifter för verksamheten inte får tas ut med högre belopp än som svarar mot kommunens självkostnad.

Även detta förslag fördes fram av Boverket i den tidigare nämnda utvärderingen. Förslaget har sålunda redan tidigare varit föremål för överväganden och därvid avvisats.

Bostadsutskottet finner inte heller nu tillräckliga skäl att gå motionärerna till mötes och avstyrker motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 2 om *vissa avgifter på plan- och byggnadsområdet*.

Enligt förslag i motion 1999/2000:Bo517(v) yrkande 5 bör 8 kap. 6 § PBL första stycket 3 ändras på så sätt att kommunen ges rätt att utöka bygglovsplikten för särskilt värdefulla byggnader när det gäller inre förändringar. Även detta förslag fördes fram av Boverket i den nämnda utvärderingen som behandlades av utskottet våren 1999 (bet. 1998/99:BoU8).

Inredande av ytterligare bostad eller lokal är bygglovspliktigt enligt 8 kap. 1 § medan inre förändringar i övrigt i princip inte är det. Regleringen i 8 kap. 6 § första stycket 3 PBL ger dock kommunen – såvitt gäller byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär – möjlighet att införa prövningsplikt och härigenom bevaka att olika detaljer på och även inne i dessa byggnader bevaras. Det kan gälla t.ex. gipsfigurer, ornament, stuckaturer, dörrar, fönster, verandasnickerier, kakelugnar och takmålningar. Kommunen har även möjlighet att genom skyddsbestämmelser tillgodose bevarandeintressen. Planlösning, intressanta konstruktioner, installationer och fast inredning av olika slag avsågs kunna omfattas av denna möjlighet (prop. 1985/86:1).

Som framgår av den kortfattade redogörelsen ovan innebär nu gällande reglering att det finns ett väl tilltaget utrymme för att genom kommunala beslut införa prövningsplikt för inre åtgärder. Utskottet finner mot bakgrund härav inte tillräckliga skäl att nu föreslå någon förändring, varför motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 5 om *bygglov för inre förändringar* avstyrks.

I motion 1999/2000:Bo401(c) yrkande 2 förespråkas bl.a. att det bör utredas om det inte behövs ett klargörande av nuvarande lagstiftning så att en

fortsatt diversifierad verksamhet med såväl näringsverksamhet som boende kan fortgå i vissa miljöer där näringsverksamhet, ofta jordbruk och annan småföretagsamhet, blandas med bostäder.

De frågor som aktualiseras av motionären utgör exempel på avvägningar mellan olika intressen som det ankommer på kommuner att göra t.ex. vid detaljplaneläggning. Liknande avvägningar kan bli aktuella vid bygglovsprövning. Enligt utskottets mening framstår det som mindre lämpligt att lösa de av motionären nu aktualiserade frågorna genom ytterligare preciseringar i lagstiftningen. Utskottet kan inte ställa sig bakom motionärens förslag och avstyrker motion 1999/2000:Bo401 (c) yrkande 2 om *översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel*.

Förslag som syftar till att utvärdera olika delar av byggprocessen förs fram i motionerna 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 6 och 1999/2000:MJ707 (mp) yrkande 3. I den förstnämnda motionen anser man att frågor om tillsynen över byggnadsväsendet bör utredas närmare. I mp-motionen önskar man att det utreds om byggsektorn klarar sitt åtagande angående producentansvar och att frågan om det behövs en helhetsansvarig vid en byggnation tas upp i en utredning.

Till grund för de nu aktuella förslagen ligger en strävan att säkra kvaliteten i det som byggs. Utskottet delar självfallet denna strävan. Ett uttalat syfte med de regler som ställts upp för byggandet är också att de skall medverka till att de byggnader som uppförs håller en i olika avseenden hög kvalitet. Det kan naturligtvis från tid till annan finnas anledning att se över dessa regler. Samtidigt är det också av vikt att den praktiska tillämpningen av reglerna är sådan att kvalitetsmålen uppnås. Regeringen har mot denna bakgrund den 25 november 1999 gett Statens fastighetsverk, Banverket, Vägverket, Luftfartsverket och Fortifikationsverket i uppdrag att tillsammans ta initiativ till att ett byggbranschens kvalitetsråd bildas med företrädare för alla aktörer i byggandet och förvaltningen av byggnadsverk inklusive försäkringsbolag och finansieringsinstitut. Huvudsyftet med kvalitetsrådet är att intensifiera och påskynda arbetet med att få till stånd ett mera systematiskt kvalitetsarbete på byggområdet och i förvaltningen av byggnadsverk. Verken skall vidare med tonvikt på utveckling av kompetensen hos statliga byggherrar, beställare och förvaltare redovisa hur bättre förutsättningar skall skapas för att samhällets krav på byggnadsverk enligt byggbestämmelser skall infrias och därmed minska kvalitetsfelen och kostnaderna, få färre byggsador och uppnå bättre inomhusmiljö med beaktande av arbetsmiljö- och utomhusmiljöaspekter. En slutlig redovisning av uppdraget skall ske senast den 1 juni 2001. Redan senast den 1 juni 2000 skall verken redovisa arbetsläget på vissa områden.

Mot bakgrund av det arbete som inletts saknas det enligt bostadsutskottets mening tillräckliga skäl att nu ta ytterligare initiativ av det slag som motionärerna förespråkar. Motion 1999/2000:Bo517 yrkande 6 (v) och motion 1999/2000:MJ707 (mp) yrkande 3 om *producentansvar* avstyrks.

Även i motion 1999/2000:Bo532 (m) yrkande 1 förespråkar motionärerna utvärderingsinsatser. De anser att det i en utvärdering bör analyseras dels om det finns skäl att höja den högsta avgiften som kan tas ut enligt 10 kap. 6 § PBL, dels om det finns skäl att ta bort undantaget i 9 kap. 3 § första stycket 4

PBL. I yrkande 2 begärs förslag till ett register för ämnen i byggnader. Tanken är att uppgifter skall lämnas till registret i samband med att en byggnad uppförs.

Den av motionärerna åberopade bestämmelsen i 9 kap. avser byggnämnan. Det saknas enligt utskottets mening tillräckliga skäl att i de fall som avses i paragrafen ställa krav om byggnämnan på staten eller ett landsting. Utskottet finner inte heller tillräckliga skäl för att begära det efterlysta förslaget till register över ämnen i byggnader. Underlåtenhet att göra rivningsanmälan kan som nämnts leda till uttag av särskild avgift på minst 200 och högst 1 000 kr. Inom detaljplanelagt område krävs dock, om inte annat har bestämts i planen eller om uppförandet av byggnaden eller den aktuella delen inte är bygglovspliktigt, rivningslov för att riva byggnader eller delar av byggnader (8 kap. 8 § PBL). Utför någon utan lov åtgärd som kräver rivningslov så skall byggnadsavgift tas ut (den motsvarar fyra gånger avgiften för beviljat lov). Härutöver kan tilläggsavgift tas ut (10 kap. 4 § och 7 § första stycket 4). Den avgiften uppgår ojämkad till 500 kr per kvadratmeter bruttoarea. Vid beräkningen skall 10 kvadratmeter frånräknas. Enligt utskottets mening saknas mot denna bakgrund tillräckliga skäl för att nu höja den avgift som kan tas ut vid bl.a. underlåtenhet att göra rivningsanmälan.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Bo532 (m) om *rivningsanmälan m.m.*

I motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 15 förespråkar motionärerna en mer övergripande utvärdering. De förordar att Boverket skall ges i uppdrag att utvärdera hur de möjligheter till flexibilitet som ges i PBL har tagits till vara i den kommunala planeringen.

Som framgår av den tidigare redovisningen har Boverket utvärderat delar av byggregleringen. Den del av uppdraget som närmast berör det som motionärerna belyser avsåg byggkontrollen. Huvudmålet för den delen var att undersöka och utvärdera det nya systemet för tillsyn och kontroll i byggprocessen. I regeringens uppdrag till Boverket angavs det som särskilt viktigt att få kännedom om vissa till grund för den nya byggregleringen angivna syften uppnåtts. Det gällde bl.a. syftet att möjliggöra en smidigare byggprocess, teknisk utveckling och lägre byggkostnader. Som tidigare nämnts framhöll regeringen vid behandlingen av Boverkets utvärdering särskilt att det åligger byggnadsnämnderna att ta till vara de möjligheter som lagen ger att förenkla och underlätta ärenden för enskilda. Regeringen framhöll även behovet av att genom ökade informationsinsatser bemöta vissa av Boverket påtalade svårigheter. Den utvärdering som nu efterlyses skulle kunna avse t.ex. den av motionärerna uppmärksammade konkreta frågeställningen som rör i vilken mån som kommunerna utnyttjar möjligheterna att i områdesbestämmelser inskränka eller utöka den i PBL föreskrivna bygglovsplikten. Givetvis skulle även tillvaratagandet av de motsvarande möjligheterna för detaljplaner kunna utvärderas. Det bör dock framhållas att nu gällande möjligheter att förändra bygglovsplikten i huvudsak tillkom i samband med den omfattande reform som trädde i kraft den 1 juli 1995. Ändringen innebar bl.a. att bygglovsprövningen inskränktes till att avse endast en prövning av lokaliseringen samt den närmare placeringen och yttre utformningen av byggnader eller anläggningar. Sett ur ett planeringsperspektiv har sålunda de nya reglerna tillämpats

endast under en relativt begränsad tid. Det kan även på goda grunder antas att reformen, som innebar att bygglovsplikten inskränktes väsentligt, i sig har underlättat för såväl kommuner som enskilda. Den flexibilitet som motionärerna vill belysa synes i det sammanhanget förlora något i betydelse. De nu nämnda förhållandena ger skäl att ifrågasätta nyttan av att nu genomföra den begärda utvärderingen.

Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 15 om *utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen*.

Motionärerna bakom motionerna 1999/2000:N273 (m, kd, fp) yrkande 21 och 1999/2000:N384 (kd) yrkande 9 förespråkar införande av informations- och samrådsplikt vid markarbeten.

Motsvarande förslag behandlades och avstyrktes av utskottet våren 1999 (1998/99:BoU4). Utskottet anförde bl.a. följande:

Arbeten som innebär att gator, torg och andra sådana platser grävs upp gäller i stor utsträckning reparationer av olika ledningsnät, utbyte eller omläggningar av ledningar och dylikt. I sådana fall föreligger normalt inga krav enligt lag på att information skall ha lämnats till eller att samråd skall ha skett med nyttjanderättshavarna på de fastigheter som påverkas av arbetena, t.ex. näringsidkare. Denna typ av arbeten utförs inte bara av kommunen utan också av ledningsägande bolag, och de närmare förutsättningarna för när och hur arbetena skall utföras kan vara reglerade i avtal mellan kommunen och bolaget. Utskottet anser att ett informations- och samrådsförfarande regelmässigt framstår som eftersträvansvärt, bl.a. med de syften som motionärerna anför. Särskilt gäller detta om arbetena beräknas dra ut på tiden eller på annat sätt är mer omfattande. Ett sådant förfarande har fördelar för samtliga inblandade vilket bör utgöra skäl nog för kommunerna till nu aktuella åtgärder. Det torde också i praktiken vara det vanliga att kommunerna informerar och bereder möjligheter till samråd. Trots de värden som ligger i att så sker anser utskottet att det skulle föra för långt att införa ett generellt krav på kommunerna i dessa avseenden. Utskottet anser således att den i motionerna väckta frågan inte bör få sin lösning genom lagstiftning.

Utskottet står fast vid sin tidigare bedömning och avstyrker motionerna 1999/2000:N273 (m, kd, fp) yrkande 21 och 1999/2000:N384 (kd) yrkande 9 om *informations- och samrådsplikt inför markarbeten*.

Handelsetableringar

Handelsändamålet

I motionerna 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 7, 1999/2000:Bo501 (m) och 1999/2000:Bo508 (m) förespråkar motionärerna att riksdagen avskaffar möjligheten att i detaljplan reglera handelsändamålet.

Riksdagen beslutade hösten 1995 på förslag av bostadsutskottet (bet. 1995/96:BoU1, rskr. 1995/96:30) att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om möjligheten att i detaljplan reglera handelsändamålet i huvudsak enligt vad som gällt före den 1 april 1992. Genom proposition 1996/97:34 lades det av riksdagen efterfrågade förslaget fram. Riksdagen antog propositionens förslag (bet. 1996/97:BoU6, rskr. 1996/97:77). Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1997.

Avsikten med regeringsförslaget var att ge kommunerna i allt väsentligt samma möjligheter som de tidigare hade haft att i detaljplaner precisera handelsändamålet. Det innebär att kommunerna i detaljplan närmare kan reglera handelsändamålet genom att särskilja partihandel och detaljhandel och genom att inom ändamålet detaljhandel särskilja handel med skrymmande varor och handel med livsmedel. Precisering av handelsändamålet får dock ske endast om det finns skäl av betydande vikt.

I propositionen anfördes att de skäl som motiverade de bestämmelser som gällde före lagändringen 1992 fortfarande äger giltighet. Dessa var bl.a. att göra det möjligt att åstadkomma en för konsumenterna lämplig butiksstruktur. Andra skäl utgjordes av hänsynen till omgivningen samt kvartersmarkens och bebyggelsens lämpliga utformning i det aktuella fallet. Beträffande handel med skrymmande varor hänvisades till behovet av stora parkeringsplatser och till att man genom att särskilja sådan form av handel kan åstadkomma en lämplig lokalisering och miljö för handeln. Som skäl för möjligheten att begränsa eller helt förbjuda livsmedelshandel nämndes kravet på en lämplig samhällsutveckling, som exempel togs stormarknader och bensinstationer.

Motionsförslag motsvarande de i år aktuella har behandlats av utskottet vid flera tidigare tillfällen (senast i bet. 1998/99:BoU4). Utskottet har härvid avstyrkt förslagen med hänvisning till bl.a. att dagens regler ligger praktiskt taget helt i linje med riksdagens begäran 1995 och att farhågorna om att regleringen skulle begränsa konkurrensen fick anses vara ogrundade. I sammanhanget pekade utskottet också på att en förutsättning för att en reglering av handelsändamålet skall bli aktuell är att det föreligger särskilda skäl.

Enligt utskottets mening saknas bärande skäl för att i dag göra en annan bedömning. Utskottet avstyrker m-motionerna 1999/2000:Bo419 yrkande 7, 1999/2000:Bo501 och 1999/2000:Bo508 om *handelsändamålet i detaljplan*.

Det kommunala planmonopolet

Enligt motionärerna bakom motion 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 8 bör riksdagen besluta om en lagändring som innebär att länsstyrelserna och regeringen skall kunna upphäva planer endast när de strider mot uttalade riksintressen. Förslaget syftar främst till att kommunerna själva skall kunna bestämma över handelsändamålet.

Även motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 5 avser möjligheterna att i detaljplan kunna styra handelsetableringar. Motionärerna föreslår att det tillställs en utredning för att klarlägga vilka ändringar som behövs i PBL och annan lagstiftning för att öka möjligheterna att begränsa etablering av externa köpcentrum. De anser bl.a. att lagstiftningen bör ge ökade befogenheter till länsstyrelserna att begränsa eller avslå verksamheter som externa köpcentrum.

Frågan om länsstyrelsernas möjligheter att upphäva detaljplaner har i 12 kap. PBL reglerats enligt följande:

1 § Länsstyrelsen skall pröva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, om det kan befaras att beslutet innebär att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt,
3. en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte iakttas, eller en bebyggelse annars blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser.

3 § Länsstyrelsen skall upphäva kommunens beslut i dess helhet, om något förhållande som avses i 1 § föreligger. Om kommunen har medgett det, får beslutet upphävas i en viss del.

Utskottet har erfarit att regeringen för närvarande bereder två ärenden där länsstyrelses beslut att upphäva detaljplan har överklagats. Det gäller Länsstyrelsens i Skåne län två beslut den 18 januari 1999 avseende detaljplaner för kommunerna Landskrona respektive Löddeköpinge.

För att möjliggöra att de intressen som räknas upp i 12 kap. 1 § tillgodoses även i de fall då respektive kommun åsidosätter dem är det enligt utskottets mening nödvändigt att det finns en möjlighet att upphäva av kommuner antagna detaljplaner eller områdesbestämmelser. Utskottet anser att det saknas tillräckliga skäl för att ställa sig bakom förslag som syftar till att inskränka eller utöka denna möjlighet. Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 8 och motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 5 om *upphävande av detaljplaner*.

Utvärdering av stormarknadsutvecklingen m.m.

Enligt motion 1999/2000:Bo525 (s), som avser planering och strategi för den nära detaljhandeln, saknas ett helhetsgrepp från kommunernas och statens sida. Motionärerna anser vidare bl.a. att externa stormarknadsetableringar har negativa konsekvenser för stadskärnan och för servicen i bostadsområdena.

I motion 1999/2000:Bo510 (mp) yrkande 2 förespråkar motionärerna en utvärdering av stormarknadsutvecklingen och intentionerna i PBL. Boverket föreslås få utvärderingsuppdrag.

Motionärerna bakom motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 6 förespråkar restriktivitet vid prövning av nya externa köpcentrum i avvaktan på en översyn av reglerna. Ett liknande innehåll har motion 1999/2000:Bo510 (mp) yrkande 1. Motionärerna förordar ett stopp för utbyggnad av stormarknader tills vidare, genom att bygglov inte skall ges innan pågående samhällsutveckling satts in i ett större samhällsperspektiv.

Även våren 1999 föreslogs att frågan om förbud mot nyetablering av köpcentrum skulle utredas och att ett omedelbart förbud för nya köpcentrum och stormarknader skulle införas. Utskottet avstyrkte förslagen (bet.1998/99:BoU4) och anförde:

När det gäller frågan om stormarknadsetableringar vill utskottet framhålla den reglering av handelsändamålet som PBL medger bl.a. med hänsyn till miljön. I den mån sådana etableringar bedöms få sådan miljöpåverkan att de

långsiktiga miljömålen påverkas finns det alltså möjlighet för en kommun att i olika avseenden styra tillkomsten av externa köpcentrum. Vad gäller länsstyrelsens roll vid etablering av externa köpcentrum vill utskottet erinra om den skyldighet länsstyrelsen har enligt PBL att pröva kommunala planbeslut om det kan befaras att beslutet inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har även i övrigt att verka för att en lämplig samordning kommer till stånd. Utskottet är med hänsyn härtill inte berett att förorda en ytterligare reglering av stormarknadsetableringar i enlighet med förslagen i motionerna 1998/99:Bo515 (mp) samt 1998/99:N291 (mp).

Utskottet gör samma bedömning i dag och anser att det inte finns tillräckliga skäl för att tillstyrka någon av motionerna. Motionerna 1999/2000:Bo525 (s), 1999/2000:Bo510 (mp) samt 1999/2000:T208 (v) yrkande 6 om *stormarknadsutvecklingen* avstyrks.

Servicezoner i kommunal planering

I motion 1999/2000:Bo502 (m) begär motionären en utredning om möjligheten att införa servicezoner i kommunal planering.

Motsvarande förslag behandlades och avstyrktes av utskottet våren 1999 (bet. 1998/99:BoU4) med hänvisning till bl.a. vad konstitutionsutskottet i betänkande 1997/98:KU13 funnit vid sin behandling av en liknande motion. Konstitutionsutskottet konstaterade att den information om servicenivåer som efterlystes i den då aktuella motionen i de allra flesta fall är tillgänglig i kommunens olika plandokument, men att det torde vara mindre vanligt att den finns sammanställd i ett enda dokument. Utskottet uttryckte vidare uppfattningen att det är naturligt att servicenivån varierar i olika kommundelar. Att kommunen deklarerat att man inte avser att bygga ut servicen i ett område är dock inte detsamma som att kommunen därmed kan vägra att tillhandahålla en viss service. För att en kommun mera varaktigt skall kunna differentiera servicen inom en kommuns geografiska område krävs enligt konstitutionsutskottet att likställighetsprincipen enligt kommunallagen frångås. Motionen avstyrktes avslutningsvis med hänvisning till att konstitutionsutskottet inte var berett föreslå en ändring av kommunallagen i detta avseende.

Bostadsutskottet anser i denna fråga fortfarande att den kommunala likställighetsprincipen inte bör inskränkas och är därför inte berett att ställa sig bakom motionsförslaget. Motion 1999/2000:Bo502 (m) om *kommunala servicezoner* avstyrks.

Planeringsfrågor

Allmänt

Motion 1999/2000:Bo411 (v) yrkande 6 innehåller förslag om införande av ett obligatoriskt boendeplaneringsprogram vars innehåll skall beskriva kommunernas planering för att tillgodose de prioriterade gruppernas behov av bostäder, åtgärder mot bostadssegregering och utveckling mot ekologisk hållbarhet.

I motion 1999/2000:Bo212 (v) yrkande 1 förordas att Boverket skall er-hålla ett uppdrag att sammanställa och analysera försök med eller avsaknad av boendeplanering i landets kommuner. Dessutom föreslås i yrkande 2 att regeringen skall uppmärksamma problematiken med att principen om allsi-diga bostadsområden åsidosätts vid stadsplanering.

Bostadsutskottet behandlade och avstyrkte våren 1999 (bet.1998/99:BoU4) motionsförslag angående obligatoriskt boendeplaneringsprogram. Utskottet anförde härvid bl.a. följande:

Frågan om *obligatoriska boendeplaneringsprogram* har behandlats av ut-skottet och riksdagen vid flera tidigare tillfällen. Vid det senaste av dessa (yttr. 1997/98:BoU6y s. 9) erinrade utskottet om att det av översiktsplanen bl.a. skall framgå kommunens syn på hur de byggda miljön skall utvecklas och bevaras. Det finns sålunda möjlighet för den kommun som har ett behov av detta att i anslutning till översiktsplanarbetet ta fram den typ av program som motionärerna förespråkar. Däremot kan det enligt utskottets mening inte anses erforderligt att göra sådana program obligatoriska. Det bör även fort-sättningsvis överlåtas åt den enskilda kommunen att i detta avseende ge planarbetet den inriktning och omfattning som är betingat av de lokala för-hållandena och behoven.

Regeringen beslutade den 22 december 1999 om direktiv för en parlamenta-risk kommitté med uppgift att värdera förslagen från utredningen om all-männnyttan och bruksvärdet m.m. I kommitténs uppgifter ingår att följa utvecklingen på det bostadssociala området och kunna lämna förslag till åtgärder för att stödja särskilt utsatta grupper på bostadsmarknaden. Från kommitténs kansli har inhämtats bl.a. att det har gjorts en s.k. bostadsmark-nadsenkät under 1999 och att man inom kommittén kommer att analysera kommunala bostadsplaneringsprogram. Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 1 november 2000.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att i dag till någon del gå mot-ionärerna till mötes. Utskottet förutsätter dock att regeringen återkommer i frågan om boendeplaneringsprogram. Motionerna 1999/2000:Bo411 (v) yrkande 6 och 1999/2000:Bo212 (v) om *boendeplaneringsprogram m.m.* avstyrks.

Enligt motion 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 3 bör en ny planeringsstrategi för ökad mångfald med lokala lösningar införas. Motionärerna förespråkar bl.a. ett perspektiv som är nerifrån och upp, en planeringsmodell där köns-perspektiv och miljötänkande är naturliga inslag, starkt inflytande för lokala utvecklingsgrupper, mer makt åt organ för självförvaltning samt ett upp-muntrat samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor. I samma mot-ions yrkande 1 efterlyses planering för den kreativa storstaden. Motionärerna framhåller bl.a. att stadsbyggandet måste utgå från varje stadsdels eller för-orts behov och förutsättningar för förnyelse, komplettering och utveckling.

I motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 5 framhålls dessutom att befintliga bostadsmiljöer på många håll behöver förbättras, särskilt inom miljonpro-gramområdena, och att staten har ett ansvar för att det utarbetas en konkret strategi för förnyelse och för att lyfta fram goda förebilder. Avslutningsvis förordar motionärerna att det skall finnas möjlighet att ställa krav på kom-pensationsmark då parkmark tas i anspråk för andra ändamål. Samma mot-

ions yrkande 8 innebär krav på att riksdagen skall ge regeringen till känna att kvinnoperspektivet måste beaktas i samhällsplaneringen. Motionärerna framhåller bl.a. att en angelägen fråga är vilka möjligheter som kvinnor har att påverka villkoren för sin vardag.

Bostadsutskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motioner med liknande frågeställningar (senast i bet. 1998/99:BoU4). Utskottet gör i allt väsentligt samma bedömning i dag. De utgångspunkter som motionärerna lyfter fram torde delas av så gott som alla. Exempel på detta är att det närmast får anses vara en självklarhet att både mäns och kvinnors behov skall vara styrande. Det är också viktigt att det kvinnoperspektiv som nu tagits upp beaktas i det kommunala beslutsfattandet. Utskottet anser emellertid fortfarande att dagens regelverk är så utformat att det verkar för ett stadsbyggande med den huvudsakliga inriktning som motionärerna förordar. Beträffande den parkmark som nämns i en av motionerna vill utskottet hänvisa till att bebyggelsemiljön inom områden med sammanhållen bebyggelse skall utformas med hänsyn till behovet av parker och andra grönområden (2 kap. 4 § 5 PBL). Dessutom kan skyddsbestämmelser tas in i detaljplan (5 kap. 7 § PBL) eller områdesbestämmelser (5 kap. 16 § PBL) för tomter och allmänna platser som är särskilt värdefulla från bl.a. miljömässig synpunkt. Vidare vill utskottet peka på regleringen i 3 kap. 6 § första stycket MB där det sägs att behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Det saknas enligt utskottets mening tillräckliga skäl för att göra tillkännagivanden i de avseenden som motionärerna förespråkar. Utskottet avstyrker c-motionerna 1999/2000:Bo231 yrkandena 1 och 3 samt 1999/2000:Bo204 yrkandena 5 och 8 om *bostadsplaneringsstrategier m.m.*

Brottsförebyggande åtgärder

Förslag som syftar till att genom planeringsåtgärder m.m. motverka brottslighet läggs fram i fyra motioner. I motion 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 8 föreslår motionärerna att Boverket skall erhålla uppdrag om brottsförebyggande bostadsplanering. Enligt motion 1999/2000:Ju907 (kd) yrkande 38 bör Boverket erhålla ett uppdrag om att utarbeta riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott. Motionärerna bakom motion 1999/2000:So320 (kd) yrkande 8 förespråkar att Boverket erhåller uppdrag att för kommunerna utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott. Motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 6 innehåller krav på att brottsförebyggande aspekter skall tas med vid all samhällsplanering.

Boverket gav i september 1998 ut rapporten *Brott, bebyggelse och planering*. Verket bedriver dessutom utbildnings- och informationsverksamhet i dessa frågor. Den europeiska standardiseringskommittén *Prevention of Crime by Urban Planning and Building Design* arbetar sedan en tid tillbaka med att ta fram en gemensam Europastandard för förebyggande av brott genom stadsplanering och byggnadsutformning. Sverige är representerat i kommittén genom bl.a. Boverket. Från Boverket förväntar man sig att kommittén under innevarande år kommer att presentera ett resultat av arbetet.

Mot bakgrund av detta finns det enligt bostadsutskottet inte tillräckliga skäl att i detta skede gå motionärerna till mötes. Utskottet avstyrker kd-motionerna 1999/2000:Bo233 yrkande 8, 1999/2000:Ju907 yrkande 38 och 1999/2000:So320 yrkande 8 samt c-motionen 1999/2000:Bo204 yrkande 6 om brottsförebyggande bostadsplanering.

Äldreboende

Motionärerna bakom motion 1999/2000:Bo224 (s) vill uppmärksamma behovet av utveckling av seniorboendet och förespråkar bl.a. att frågan tas upp till bred debatt i samhället och att olika modeller för boendet bör tas fram. I motion 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 19 efterlyser motionärerna bostadsplanering för att äldre skall kunna bo kvar i sin invanda miljö. Motionärerna förordar också att vid bostadsplanering mark avsätts för ändamålet. Även i motion 1999/2000:So320 (kd) yrkande 6 efterlyses bostadsplanering som möjliggör kvarboende för äldre. I samma motions yrkande 7 påtalas behovet av stimulans av olika boendeformer för äldre. Motionärerna förespråkar bl.a. olika kooperativa boendeformer.

Regeringen beslutade den 18 december 1997 att inrätta ett äldreprojekt med uppgift att utarbeta och följa upp ett nationellt handlingsprogram för äldrepolitiken. Äldreprojektet pågår 1998–2000.

Regeringen har den 22 december 1998 fastställt direktiv till en parlamentarisk äldreberedning med uppdrag att skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken (dir. 1998:109). Beredningens analyser och förslag skall utformas utifrån förhållanden i samhället som berör äldres situation under perioden fr.o.m. år 2005 och de därpå närmast följande åren. Utgångspunkterna för arbetet skall vara

- de förändrade krav som ställs på samhället när såväl antalet som andelen äldre i befolkningen ökar,
- de insatser som samhället kan vidta för att underlätta för de äldre att leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag,
- förutsättningarna för människor i Sverige att åldras i trygghet och med bibehållet oberoende,
- samhällets insatser för att främja att äldre bemöts med respekt,
- möjligheterna för äldre att få tillgång till god vård och omsorg.

Beredningen skall i sitt arbete utgå ifrån ett könsperspektiv, dvs. i tillämpliga delar belysa skillnader mellan mäns och kvinnors förutsättningar och villkor.

Vidare skall beredningen beakta det ökande antalet äldre med utländsk bakgrund och de konsekvenser detta kan medföra.

Beredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete till regeringen senast den 1 maj 2003. Bostadsutskottet har erfarit att beredningen särskilt skall behandla frågor om boende för äldre.

Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att frågorna bör uppmärksammas och att det krävs nya lösningar, finner inte tillräckliga skäl för att nu tillstyrka motionsförslagen. Utskottet avstyrker kd-motionerna 1999/2000:Bo233 yrkande 19 och 1999/2000:So320 yrkandena 6 och 7 samt motion 1999/2000:Bo224 (s) om *äldreboende*.

Motion 1999/2000:Bo522 (v) yrkande 1 rör barnens intressen i trafik- och samhällsplaneringen. Motionärerna önskar att regeringen återkommer med förslag till hur barnens inflytande skall beaktas i samhälls- och trafikplanering redan under 2000. I motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del önskar motionärerna att barns rätt till utveckling och trygghet bör beaktas i samhällsplaneringen.

Bostadsutskottet behandlade en liknande fråga våren 1998 (bet. 1997/98:BoU4) och anförde bl.a. följande:

Med anslutning till sina tidigare ställningstaganden vill utskottet ånyo betona vikten av att barns intressen beaktas vid planering och byggande och att kommunernas ansvar är mycket stort. Enligt utskottets mening bör barnens intressen på ett naturligt sätt kunna tillgodoses genom den politiska processen. Det finns därför inte nu anledning att genom lagreglering eller på annat sätt formalisera den av motionären väckta inflytandefrågan. När det gäller frågorna om barnsäkerhet i övrigt är dessa föremål för kontinuerlig uppmärksamhet i Regeringskansliet och Boverket. Det finns enligt utskottets mening anledning att anta att de utan något nytt särskilt tillkännagivande kommer att bli det även i framtiden. Föräldrarnas ansvar inom detta område måste få stöd förutom av regelsystemet också genom saklig och aktiverande information. Sådana informationsinsatser görs också redan i dag. De ändringar i Boverkets byggregler som trätt i kraft den 1 januari 1999 innebär dessutom att säkerhetskraven har skärpts för bl.a. balkonger vid ny- och ombyggnad.

Regeringen har den 17 september 1998 lämnat ett uppdrag till Boverket att utveckla metoder för hur barns och ungdomars inflytande skall förverkligas i kommunerna i frågor som rör samhälls- och trafikplanering. Uppdraget skall redovisas senast den 1 april 2000. Regeringen avser att därefter återkomma till riksdagen med en skrivelse i maj 2000.

Mot denna bakgrund anser bostadsutskottet att ett tillkännagivande i frågan skulle sakna egentlig mening. Motionerna 1999/2000:Bo522 (v) yrkande 1 och 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13, i motsvarande del, om *barns intressen* avstyrks.

Bevarandefrågor m.m.

Motion 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 6 rör möjligheterna att beakta kulturmiljöer och arkitekturfrågor. Motionärerna önskar framför allt att värdefulla kulturmiljöer och byggnader som utgör prov på olika tiders arkitektur skall bevaras för kommande generationer och framhåller att ombyggnad och förtättningsverksamhet ofta berör miljöer som många vill bevara.

Bostadsutskottet behandlade och avstyrkte liknande motionsförslag våren 1999 (bet. 1998/99:BoU4). Utskottet anförde härvid bl.a. följande:

Riksdagen antog våren 1998 ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, yttr. 1997/98:BoU6y). Genom handlingsprogrammet har de övergripande målen för statens engagemang i arkitektur, formgivning och design ställts upp. Bland dessa mål märks bl.a. följande.

- Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer skall tas till vara och förstärkas.
- Intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö skall stärkas och breddas.
- Offentligt och offentligt understött byggande, inredande och upphandlande skall på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor.

För att det tydligt skall framgå av lagstiftningen att estetiska värden skall beaktas och tas till vara vid utformningen av vår miljö gjordes också vissa ändringar i bl.a. PBL. Ändringarna, som trätt i kraft den 1 januari 1999, innebär i korthet följande.

- En estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse m.m. anges uttryckligen som ett allmänt intresse som skall beaktas vid planläggning och vid lokalisering av bebyggelse (2 kap. 2 §).
- Krav ställs på att byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande (3 kap. 1 §).
- Ändringar av byggnader skall utföras varsamt så att byggnaders karaktärsdrag skall beaktas (3 kap. 10 §).
- Den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet skall verka för estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö (11 kap. 1 §).

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan har de frågor om *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden* som tas upp i motion 1998/99:Bo237 (kd) dels lyfts fram på ett övergripande plan genom handlingsprogrammet för arkitektur, formgivning och design, dels konkretiserats genom de ändringar som gjorts i PBL. Vad i motionen förordats får därmed anses vara tillgodosett.

Utskottets tidigare bedömning står fast. I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till vad som i detta betänkande anförts beträffande bygglov för inre förändringar. Motion 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 6 om *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden* avstyrks.

I motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 12 framhåller motionärerna betydelsen av att ge ökad vikt åt bevarandefrågorna i planeringen. Motionärerna förespråkar bl.a. att det görs en inventering av efterkrigstidens bebyggelse för att få en översikt över dessa årtiondens värdefullaste bebyggelse.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att det finns starka skäl för att hävda bevarandebestämmelserna beträffande de nämnda byggnaderna. Som utskottet anförde i betänkande 1998/99:BoU4 kan det hävdas att PBL i sin nuvarande utformning (efter 1995) erbjuder större möjligheter att skydda kulturbyggnader och kulturmiljöer än tidigare. Här kan nämnas möjligheten att i detaljplan eller områdesbestämmelser precisera varsamhetskravet i 3 kap. 10 § PBL (5 kap. 7 § första stycket 4 och 16 § 4 PBL). I sammanhanget kan även hänvisas till vad utskottet på annat ställe i detta betänkande har anförts om bygglov för inre förändringar. Som utskottet anförde våren 1999 är det samtidigt viktigt att framhålla det ansvar som kommunerna har på området. Det är således ett kommunalt ansvar att med stöd av PBL utfärda erforderliga skyddsbestämmelser m.m. Motsvarande synpunkter gör sig gällande beträffande den efterlysta inventeringen. Utskottet är med hänvisning till det

Transporter

Motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 3 behandlar transportminimerande samhällsplanering. Motionärerna förordar bl.a. att forsknings- och utredningsverksamhet på området skall stimuleras och att Boverket tilldelas mer resurser för denna typ av verksamhet.

Bostadsutskottet behandlade våren 1999 (bet.1998/99:BoU4) ett liknande motionsförslag. Förslaget avstyrktes. Utskottet anförde bl.a. följande:

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i fråga om den vikt som bör tillmätas planarbetet då det gäller att åstadkomma *en miljöanpassning av trafiksystemen*. Med stöd av dagens lagstiftning har också kommunerna stora möjligheter att ge frågorna den uppmärksamhet de förtjänar. Regeringen har uppmärksammat myndigheterna på trafiksystemets vikt inom ett ekologiskt hållbart samhälle, bl.a. vad gäller en hållbar stadsutveckling. Våren 1998 har också riksdagen antagit ett förslag till transportpolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98: TU10), ett förslag som bl.a. lägger fast att det övergripande målet för transportpolitiken skall vara att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Detta övergripande mål har därutöver preciserats i ett antal delmål. Under rubriken en god miljö uttrycks delmålet på följande sätt: Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god livsmiljö för alla, där natur och miljö skyddas för skador. En effektiv hushållning med energi, mark och vatten och andra naturresurser skall främjas. Genom miljöbalken som trätt i kraft den 1 januari 1999 har också kraven på miljökonsekvensbeskrivningar utökats och skärpts, bl.a. skall regeringen pröva trafikanläggningar med större miljöpåverkan.

Utskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 3 om *transportminimerande samhällsplanering*.

Kommunal planering och företagande

Enligt motion 1999/2000:A230 (fp) yrkande 18 har kommunens planering en viktig roll när det gäller att skapa en bra grogrund för ett lokalt företagande.

Enligt bostadsutskottets mening torde motionärernas uppfattning delas av så gott som alla. Utskottet är vidare av den uppfattningen att dagens regelverk är så utformat att det verkar för en planering som kan tillgodose de intressen som motionärerna värnar. Framför allt handlar det dock om prioriteringar och avvägningar som i första hand bör göras på det kommunala planet. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom det av motionärerna önskade tillkännagivandet, varför utskottet avstyrker motion 1999/2000:A230 (fp) yrkande 18 om *kommunal planering och företagande*.

Motionärerna bakom motion 1999/2000:Bo213 (s) förespråkar en kartläggning av kommunernas investeringar i va-nätet. De framhåller att det finns ett stort behov av underhåll, förnyelse och förbättringar samt att detta är ett utmärkt projekt ur sysselsättningssynpunkt.

Kommunförbundet publicerade i november 1998 *Kommunerna och framtiden* en långtidsutredning om behov och resurser till år 2010. Av utredningen framgår att den reala kostnaden för va-verksamheten under perioden 1985–1995 ökade med drygt 2 % medan kostnaden för väghållning och parker minskade med drygt 10 %. I utredningen förklaras skillnaden till en del bero på volymförändringar och ökade kvalitetskrav. Angående kvalitetskraven sägs att eftersom de har formulerats av statliga myndigheter och delvis reglerats i förordningar har va-verksamheten inte kunnat utsättas för samma besparingskrav som andra verksamheter. Som en annan förklaring pekar utredningen på att va-verksamheten är avgiftsfinansierad, varför den till skillnad från annan verksamhet inte utsätts för samma prövning i det kommunala budgetarbetet. Utredningens intresse är dock framför allt inriktat mot behoven och resurserna för den egna kommunala verksamheten. Frågan om behov och resurser för de kommunala företagen är därför av underordnat intresse, om de inte har potentiella effekter på kommunernas ekonomi i framtiden, eftersom de är egna juridiska personer med en redovisning som är skild från kommunens.

Utredningen ger vid handen att va-verksamheten inte torde vara ett problem för kommunernas ekonomi. Som framgår av utredningen är verksamheten avgiftsfinansierad. Den begränsning som lagstiftaren ställt upp i va-lagen för denna finansiering innebär att avgifterna inte får överskrida vad som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för anläggningen. Lagstiftaren ställer vidare krav på att anläggningen skall uppfylla de krav som från miljö- och hälsovårdssynpunkt skall tillgodoses. Huvudmannen för anläggningen skall även underhålla anläggningen och i övrigt se till att den på tillfredsställande sätt fyller sitt ändamål. En huvudman för en allmän va-anläggning har således dels av lagstiftaren uppställda krav på sig angående anläggningens (inklusive vattnets) standard, dels möjligheter att utan att det påverkar den kommunala ekonomin göra de investeringar som krävs. Härtill kommer som framskymtar i den refererade utredningen att det inte är ovanligt av verksamheten bedrivs i bolagsform. En slutsats som kan dras av detta är att de investeringar som görs inte annat än undantagsvis påverkar kommunens ekonomi. När det sedan gäller frågan om riksdagen bör ta initiativ i fråga om vilka investeringar som görs av kommunerna vill utskottet framhålla att det är fråga om verksamheter på det kommunala planet. Utskottet anser inte att det finns tillräckliga skäl för riksdagen att som motionärerna önskar ta initiativ till en kartläggning av kommunernas investeringar i va-nätet. Utskottet avstyrker därför motion 1999/2000:Bo213 (s) om *kommunernas investeringar i va-nät*.

I tre motioner förs fram förslag om att bereda bl.a. vissa organisationer möjlighet att delta i den kommunala beslutsprocessen. I motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkande 3 förespråkar motionärerna en översyn av hur ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i planeringsarbete som gäller natur- och kulturmiljövård. De anser att de ideella föreningarna har en orimligt stor börda för att hävda riksintressen, PBL:s demokratiregler, allmänna intressen som rör grönområden, strandskydd, buller m.m. Motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del behandlar frågan om intresseorganisationernas deltagande i planeringsprocessen. Motionärerna nämner särskilt hyresgästernas möjligheter. Motionärerna bakom motion 1999/2000:So327 (c) yrkande 3 behandlar socialtjänstens medverkan i planeringsprocessen. De anser att socialtjänstens företrädare bör delta i samhällsplaneringen och de förordar att socialtjänstlagen skall innehålla tydligare bestämmelser om socialtjänstens roll i samhällsplaneringen.

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område. Till socialnämndens uppgifter hör enligt 5 § socialtjänstlagen bl.a. att medverka i samhällsplaneringen. Här kan även nämnas att enligt 8 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) skall landstingen i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården samverka med bl.a. samhällsorgan.

Kommunen är skyldig att i samband med upprättande av förslag till översiktsplan och detaljplan samråda med bl.a. länsstyrelsen och andra kommuner som berörs av förslaget. Vidare skall kommunen bereda de myndigheter och enskilda som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle till samråd (4 kap. 3 § och 5 kap. 20 § PBL). Vid bostadsutskottets behandling hösten 1995 (bet. 1995/96:BoU1) av en motion angående bl.a. miljögruppers och naturvårdsföreningars rätt att delta i samråd anförde utskottet att de av motionärerna nämnda grupperna utan vidare kan räknas in i den krets med vilken samråd kan ske. Bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs av förslaget tillhör enligt ordalydelsen av 5 kap. 20 § den krets som kommunen skall bereda tillfälle till samråd. Med "enskilda" avses i 4 kap. 3 § bl.a. bostadsrättshavare, hyresgäster och boende. Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjlighet till insyn och påverkan.

Enligt 16 kap. 13 § MB har vissa ideella organisationer rätt att överklaga vissa domar och beslut på miljöbalkens område. I miljöbalkspropositionen anförde regeringen angående organisationernas rätt att delta under handläggningen av mål och ärenden att prövningsmyndigheterna normalt har skyldighet att beakta all utredning som läggs fram i ett mål eller ärende, oavsett om utredningen kommer från en taleberättigad person eller inte, samt att av detta följer att miljöorganisationer och andra har stora möjligheter att föra fram sina åsikter under handläggningen av mål och ärenden. Enligt regeringen skulle det därför inte vara mycket vunnet med att ge organisationerna en rätt till agerande i redan inledda mål och ärenden.

Utskottet delar i mångt och mycket de uppfattningar som motionärerna för fram. Enligt bostadsutskottets mening synes dock de av motionärerna behandlade frågorna genom lagstiftning i allt väsentligt ha erhållit den lösning som efterlyses. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett att nu verka för

några förändringar. Motionerna 1999/2000:Bo540 (mp) yrkande 3, 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del och 1999/2000:So327 (c) yrkande 3 om *planeringsprocessens aktörer* avstyrks. 1999/2000:BoU7

Natur- och kulturmiljövårdens organisation m.m.

Behovet av en översyn av den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation i exploateringsärenden behandlas i motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkande 1. Motionärerna anser bl.a. att Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet är passiva när det gäller att värna riksintressen samt att Boverket är passivt när det gäller att värna om tätorters närgrönområden, parker och liknande. I motionens yrkande 2 behandlas måluppfyllelsen inom natur- och kulturmiljövården. Motionärerna önskar en oberoende översyn av hur den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation har förändrats sedan 1987 och hur graden av måluppfyllelse inom viktiga områden inom natur- och kulturmiljövården har utvecklats.

Utskottet delar uppfattningen att det är en angelägen uppgift att med lämpliga intervall utvärdera de verksamheter som våra myndigheter har att svara för. När det gäller de nu aktuella verken och deras ansvar finns det skäl att uppmärksamma följande pågående översyner.

Regeringen beslutade den 28 maj 1998 att tillkalla en parlamentarisk beredning med uppgift att i enlighet med vad som anges i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (1997/98:145) göra en samlad översyn av vilka delmål som behövs för att Sveriges nationella miljökvalitetsmål, med undantag för miljökvalitetsmålet ”begränsad klimatpåverkan”, skall kunna nås inom en generation. Beredningen skall mot bakgrund av bl.a. propositionen i samverkan med berörda myndigheter kartlägga och analysera behovet av delmål. Arbetet skall redovisas till regeringen senast den 1 juni 2000.

Vid sitt sammanträde den 22 december 1999 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer. Kommittén skall ägna särskild uppmärksamhet åt bl.a. tillsynens effektivitet samt miljö sanktionssystemet, dess effektivitet och samspel med andra myndighetsingripanden. Kommittén skall lämna delbetänkanden dels senast den 31 december 2000, dels senast den 1 juli 2002. Ett slutbetänkande skall enligt direktiven avges senast den 31 december 2003.

Mot bakgrund av detta pågående utredningsarbete finner utskottet inte tillräckliga skäl att nu föreslå ytterligare översyner inom området. Motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkandena 1 och 2 om *natur- och kulturmiljövården* avstyrks.

Regionplan för Skåne

Motionärerna bakom motion 1999/2000:Bo534 (S) förespråkar en samlad regionplan för Skåne.

Liknande motioner har behandlats och avstyrkts av bostadsutskottet tidigare, senast våren 1999 (bet. 1998/99:BoU4). Till grund för sina tidigare

bedömningar har utskottet bl.a. framhållit att de behov av samordning av Skånes planering som föreligger bör kunna komma till stånd inom ramen för de planeringsinstrument som redan i dag finns tillgängliga och att regionplanering i första hand är en kommunal angelägenhet som det ankommer på kommunerna att ta initiativ till. Utskottet har även pekat på länsstyrelsens uppgift att verka för en kommunal samordning och erinrat om försöksverksamheten i bl.a. Skåne län. Här finns skäl att även uppmärksamma att Region Skåne fattat beslut om ett skåniskt arbete i anledning av European Spatial Development Perspective, ESDP, som innefattar bl.a. utbildningsinsatser med inriktning på kommunikationer, nätverk och regionala system.

Utskottet finner inte tillräckliga skäl för att nu ställa sig bakom vad motionärerna förespråkar och avstyrker motion 1999/2000:Bo534 (s) om *Regionplan för Skåne*.

Grönområden och strandnära mark

Frågor som avser bevarandet av grönområden respektive strandnära mark tas upp i tre motioner. Enligt motion 1999/2000:Bo507 (s) bör Boverket ges i uppdrag att exempelvis i samarbete med Svenska Kommunförbundet utveckla planeringsrutiner som tjänar syftet att säkerställa tillgången på allemansrättsligt tillgänglig mark eller samplanera för en utökning av sådana arealer. I motion 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 7 förespråkar motionärerna samlade regler om användandet av strandnära mark i tätorter och tätortsnära områden. Motionärerna anser bl.a. att de stränder som inte är exploaterade måste hållas tillgängliga för allmänheten och till största del skyddas från vägar och bebyggelse.

Bostadsutskottet behandlade våren 1997 (bet. 1996/97:BoU9) ett motionsförslag angående s.k. gröna stråk och brist på allemansrättslig mark. Utskottet avstyrkte förslaget och anförde bl.a. följande:

Utskottet har ovan betonat vikten av att det i våra tätorter finns tillgång till närbelägna natur- och grönområden. Som utskottet i anslutning härtill redovisat har också ändringar helt nyligen gjorts i bl.a. plan- och bygglagen för att ytterligare förstärka skyddet av sådana områden. Samtidigt med ändringarna i plan- och bygglagen ändrades också naturresurslagen i syfte att stärka skyddet för grönområden i närheten av tätorter. Ändringen innebär att bestämmelserna i 2 kap. 6 § rörande mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av områdenas naturvärden m.m. vidgades till att också avse grönområden i eller i närheten av tätorter. Även om dessa bestämmelser i och för sig inte tar sikte på de förhållanden som beskrivs i motion 1996/97:Bo519 (s) torde de i viss utsträckning vara tillämpliga. Det frågan i motionen närmast gäller är dock hur omställningen av åkermark till annan användning skall kunna samordnas med behovet av grönområden. Detta är naturligtvis inte bara en fråga för den kommunala planeringen. Här måste också andra förhållanden som markens lämplighet för åkerbruk respektive annan användning vägas in. Det innebär att bl.a. jordbrukspolitiska och miljömässiga bedömningar måste ges en stor tyngd vid sidan av de rent planmässiga.

Bostadsutskottet anser inte att det finns tillräckliga skäl för att nu tillstyrka motionärernas förslag. Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Bo507 (s) och

motion 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 7 om *skyddet för gröna områden och strandnära mark*.

1999/2000:BoU7

I motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 11 önskar motionärerna ytterligare institut för skydd av mindre grönområden i stadsmiljö. Motionärerna anser att skyddet bör kunna skrivas in i stadsplanebestämmelser (numera detaljplaner) och skall inte kunna undanryckas genom en enkel planändring.

Bostadsutskottet behandlade och avstyrkte ett liknande motionsförslag senast våren 1998 (bet. 1997/98:BoU5). Utskottet pekade härvid bl.a. på att de förändringar av PBL som trädde i kraft 1996 innebar krav på att bebyggelsemiljön inom områden med sammanhållen bebyggelse skall utformas med hänsyn till behovet av parker och andra grönområden och att lagändringarna dessutom innebär att skyddsbestämmelser kan tas in i detaljplan eller områdesbestämmelser för tomter och allmänna platser som är särskilt värdefulla från bl.a. miljömässig synpunkt (2 kap. 4 §, 5 kap. 7 och 16 §§ PBL). Utskottet delade därför inte uppfattningen att det krävdes ett ytterligare förstärkt lagskydd av grönområden. Utskottet vill nu även hänvisa till den tidigare i detta betänkande berörda bestämmelsen som numera återfinns i 3 kap. 6 § MB första stycket vari anges att behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall beaktas särskilt.

Utskottet står fast vid sin tidigare bedömning av behovet av de förespråkade förändringarna och avstyrker motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 11 om *förstärkt lagskydd av grönområden*.

Bullerfrågor

I motion 1999/2000:Bo539 (mp) yrkande 3 uppmärksammar motionärerna behovet av att åtgärda friluftsområdenas bullersituation. I motion 1999/2000:Bo521 (mp) yrkande 1 förespråkar motionärerna en utredning som klarlägger behovet av bullerfria miljöer i syfte att skapa utrymmen där buller och bakgrundsljud minimeras. I samma motions yrkande 2 uppmärksammas behovet av att bygga ett tystare samhälle.

Bostadsutskottet behandlade och avstyrkte hösten 1999 ett motionsyrkande angående buller i nationalstadsparken (bet. 1998/99:BoU2). Utskottet anmärkte härvid bl.a. att Miljömålskommittén behandlar frågor om buller, att kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 1 juni 2000 och att en proposition som behandlar bl.a. buller kan förväntas i december 2000.

Enligt utskottets mening bör det pågående arbetet på området avvaktas. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill mp-motionerna 1999/2000:Bo521 samt 1999/2000:Bo539 yrkande 3 om *bullerfrågor*.

Övrigt

Motionären bakom motion 1999/2000:Bo512 (m) förespråkar planering för arbetsplatser vid Öresundsbrofästet och förordar en snabbutredning av hur Sverige skall kunna inhämta ett förmodat danskt försprång när det gäller att erbjuda tillväxtpotentialer i anslutning till Öresundsbron.

Enligt utskottets mening är den av motionären uppmärksammade frågan närmast av sådan natur att den, liksom andra frågor som rör kommunal pla-

nering, i första hand bör behandlas av berörda kommuner. Utskottet är för sin del inte berett att ställa sig bakom att riksdagen tar initiativ till den begärda utredningen och avstyrker motion 1999/2000:Bo512 (m) om *arbetsplatser vid Öresundsbrofästet*.

I motion 1999/2000:Bo535 (c) förespråkar motionären en ny utbildning med beteckningen landsbygdsarkitekt. Motionären efterlyser en arkitektutbildning som tillgodoser behovet av att utveckla såväl stads- som landsbygdsbebyggelse.

Enligt vad utskottet har erfarit erbjuder arkitektutbildningen möjligheter till en specialisering inom det av motionären behandlade området. Utskottet finner därför inte tillräckliga skäl att ställa sig bakom motionärens förslag om en ny arkitektutbildning och avstyrker motion 1999/2000:Bo535 (c) om *landsbygdsarkitektutbildning*.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *byggnämnan m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo517 yrkandena 1, 3 och 4,
res. 1 (v)
2. beträffande *vissa avgifter på plan- och byggområdet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo517 yrkande 2,
3. beträffande *bygglov för inre förändringar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo517 yrkande 5,
res. 2 (v)
4. beträffande *översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo401 yrkande 2,
res. 3 (m, kd, c, fp)
5. beträffande *producentansvar m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo517 yrkande 6 och 1999/2000:MJ707 yrkande 3,
res. 4 (mp)
6. beträffande *rivningsanmälan m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo532,
7. beträffande *utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo204 yrkande 15,
res. 5 (m, kd, c, fp)
8. beträffande *informations- och samrådsplikt inför markarbeten*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:N273 yrkande 21 och 1999/2000:N384 yrkande 9,
res. 6 (m, kd, c, fp)
9. beträffande *handelsändamålet i detaljplan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo419 yrkande 7, 1999/2000:Bo501 och 1999/2000:Bo508,
res. 7 (m, kd)
10. beträffande *upphävande av detaljplaner*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo419 yrkande 8 och 1999/2000:T208 yrkande 5, 1999/2000:BoU7

res. 8 (m, kd)

res. 9 (v)

11. beträffande *stormarknadsutvecklingen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo510, 1999/2000:Bo525 och 1999/2000:T208 yrkande 6,

res. 10 (v)

res. 11 (mp)

12. beträffande *kommunala servicezoner*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo502,

res. 12 (m)

13. beträffande *boendeplaneringsprogram m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo212 och 1999/2000:Bo411 yrkande 6,

res. 13 (v)

14. beträffande *bostadsplaneringsstrategier m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo204 yrkandena 5 och 8 och 1999/2000:Bo231 yrkandena 1 och 3,

res. 14 (kd, fp)

res. 15 (c)

15. beträffande *brottsförebyggande bostadsplanering*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 6, 1999/2000:Bo233 yrkande 8, 1999/2000:Ju907 yrkande 38 och 1999/2000:So320 yrkande 8,

res. 16 (kd, c)

16. beträffande *äldreboende*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo224, 1999/2000:Bo233 yrkande 19 och 1999/2000:So320 yrkandena 6 och 7,

res. 17 (kd, c)

17. beträffande *barns intressen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 13 i motsvarande del och 1999/2000:Bo522 yrkande 1,

res. 18 (c)

18. beträffande *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo233 yrkande 6,

res. 19 (kd, fp)

19. beträffande *bevarandefrågorna i planeringen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo204 yrkande 12,

res. 20 (kd, c, fp)

20. beträffande *transportminimerande samhällsplanering*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:T208 yrkande 3,

res. 21 (v, mp)

21. beträffande *kommunal planering och företagande*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:A230 yrkande 18,

res. 22 (fp)

22. beträffande *kommunernas investeringar i va-nät*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo213,

23. beträffande *planeringsprocessens aktörer*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 13 i mot-
svarande del, 1999/2000:Bo540 yrkande 3 och 1999/2000:So327 yr-
kande 3,

res. 23 (c)

res. 24 (mp)

24. beträffande *natur- och kulturmiljövården*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo540 yrkandena 1 och 2,

res. 25 (mp)

25. beträffande *Regionplan för Skåne*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo534,

26. beträffande *skyddet för gröna områden och strandnära mark*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo231 yrkande 7 och
1999/2000:Bo507,

res. 26 (c)

27. beträffande *förstärkt lagskydd av grönområden*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo204 yrkande 11,

res. 27 (c)

28. beträffande *bullerfrågor*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Bo521 och
1999/2000:Bo539 yrkande 3,

res. 28 (mp)

29. beträffande *arbetsplatser vid Öresundsbrofästet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo512,

30. beträffande *landsbygdsarkitektutbildning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Bo535.

Stockholm den 24 februari 2000

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

I beslutet har deltagit: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Carina Moberg (s), Inga Berggren (m), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp), Carina Adolfsson (s) och Leif Jakobsson (s).

1. Byggnmälan m.m. (mom. 1)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Boverket slutrapporterade" och på s. 7 slutar med "*byggnmälan m.m.*" bort ha följande lydelse:

Byggherren skall enligt gällande bestämmelser utse en kvalitetsansvarig. Denne skall garantera att den kontrollplan som upprättats för byggobjektet följs. Det innebär inte med säkerhet att de kvaliteter som samhället ställer enligt PBL blir tillgodosedda. En kontrollplan är alltså ingen kvalitetssäkring och den kvalitetsansvarige ingen garanti för att samhällets krav för byggobjektet tillgodoses. Enligt bostadsutskottets mening bör därför den kvalitetsansvarige åläggas att se till att byggherrens kontrollplan tillgodoser samhällskraven och att de efterlevs på ett tillfredsställande sätt. Detta förutsätter att en kontrollplan enligt PBL alltid upprättas efter ett byggsamråd. Undantaget i 9 kap. 9 § bör därför tas bort samt 9 kap. 13 § ändras i enlighet med det i övrigt sagda.

I dag räcker det med att byggherren tre veckor före byggstart anmäler att byggprojektet skall sätta i gång. Tre veckor kan räcka för små och enkla åtgärder, men större objekt bör anmälas mycket tidigare. För större och medelstora objekt bör det enligt utskottets mening vara obligatoriskt med minst två byggsamrådsmöten i samband med en byggnmälan. Vid större objekt kan det vara lämpligt med ett slutsamråd före byggstart. Detta förutsätter naturligtvis att byggnmälan sker betydligt tidigare.

Byggnadsnämnden har svårigheter att leda sina ärenden till slutintyg. Detta gäller t.ex. när den kvalitetsansvarige inte får fram de intyg som kontrollplanen kräver eller en begärd färdigställandeanmälan inte lämnats in. Byggherren upplåter ofta byggnaden för användning utan byggnadsnämndens kännedom. Byggnadsnämnden har då svårigheter att utföra tillsyn och få rättelser utförda. Det är väsentligt att byggnadsnämnden får kännedom om när en byggnad tas i bruk, för att ha möjlighet att pröva beslut om användningsförbud eller för kontroll av ventilationssystem eller brandtekniska installationer som då skall vara i driftklart skick. Bostadsutskottet anser att detta kräver att det blir obligatoriskt att göra slutanmälan till byggnadsnämnden om att bygget är färdigt att tas i bruk. Det bör vara byggherren och inte den kvalitetsansvarige som skall göra denna slutanmälan, eftersom det är byggherren som är ytterst ansvarig för att byggobjektet följer samhällskraven. Denna slutanmälan bör innehålla ett slutintyg som bekräftar om utförandet av byggprocessen har skett i överensstämmelse med bygglovsbeslutet. Anledningen till detta är den oroande utvecklingen av åtgärder som inte stämmer överens med det tidigare bygglovsbeslutet. Byggherrens anmälningsskyldighet och intygande enligt ovan bör föreskrivas i lag. Om inte byggherren gör en sådan slutanmälan skall byggnadsnämnden kunna utkräva en särskild avgift enligt 10 kap. 6 § PBL. För att poängtera vikten av anmälningsskyldigheten bör den särskilda avgift som enligt 10 kap. 6 § PBL kan tas ut vid försummelse höjas. Riks-

dagen bör således med anledning av motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkandena 1, 3 och 4 ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om *bygganmälan m.m.*

1999/2000:BoU7

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *bygganmälan m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo517 yrkandena 1, 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Bygglov för inre förändringar (mom. 3)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med ”Inredande av” och slutar med ”förändringar avstyrks” bort ha följande lydelse:

I tidigare lagstiftning kunde byggnadsnämnden, genom att inte ge bygglov, förhindra sådana inre ändringar som ansågs förvanska byggnaden. I den nya lagstiftningen är inre förändringar i princip inte bygglovspliktiga och därmed svårare att förhindra. Byggnadsnämnden kan visserligen i kontrollplanen ställa vissa krav. Detta är dock enligt bostadsutskottets mening inte tillräckligt, och särskilt värdefulla byggnader har därför i dag ett betydligt sämre skydd. En kommun har i dag rätt att utöka bygglovsplikten för särskilt värdefulla byggnader när det gäller vissa underhållsåtgärder. Häri inbegrips enligt vad som sagts i proposition 1985/86:1 även vissa inre arbeten. En betydande osäkerhet om vad som gäller uppkommer dock vid en jämförelse med Boverkets redovisning av sin syn på frågan i den tidigare nämnda utvärderingen. Lagstiftningen bör i detta avseende skärpas. Därför anser utskottet att 8 kap. 6 § första stycket 3 PBL bör ändras så att det uttryckligen gäller alla förändringar inne i byggnaderna.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 5 om *bygglov för inre förändringar*.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bygglov för inre förändringar*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo517 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel (mom. 4)

Knut Billing (m), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med ”De frågor” och slutar med ”*lokal särprägel*” bort ha följande lydelse:

I Dalarna har många byar en särprägel som innebär att näringsverksamhet, ofta jordbruk och annan småföretagsamhet, blandas med bostäder. Gårdarna ligger tätt och livsstilen bygger ofta på gammal tradition. Utvecklingen har inneburit att byarna i dag är värdefulla miljöer med den blandade verksamhet som finns där och ofta är attraktiva platser att bosätta sig på. Enligt bostadsutskottets mening är det av stor vikt att slå vakt om denna särprägel. Om det skall kunna ske måste de som bosätter sig i dessa miljöer acceptera och visa hänsyn för att en mångsidig verksamhet bedrivs och får utvecklas. I flera fall har pågående näringsverksamhet inte kunnat utvecklas på ett naturligt sätt inom dessa byar då närboende har besvärat sig över olika typer av utbyggnad inom ramen för pågående markanvändning.

Mot denna bakgrund anser bostadsutskottet att det bör utredas om det inte behövs ett klagörande av nuvarande lagstiftning så att en fortsatt diversifierad verksamhet med såväl näringsverksamhet som boende kan fortgå i dessa miljöer. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1999/2000:Bo401 (c) yrkande 2 om *översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel*.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo401 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Producentansvar m.m. (mom. 5)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med ”Till grund” och slutar med ”*producentansvar* avstyrks” bort ha följande lydelse:

Kretsloppsrådet har bra riktlinjer. Dessa bör följas upp. Regeringen bör utvärdera byggsektorns åtagande och snart återkomma med förslag till hur ansvarsdelen skall utformas. Viktigt är också vilka material som kommer in i byggnationen från början och de deltagande entreprenörernas miljöpolicy. En minskning av avfallsberget betyder också att de ingående komponenterna har en bra miljöstatus. En utredning för att klarlägga om byggsektorn klarar sitt åtagande med ett frivilligt producentansvar eller om lagstiftning behövs bör, såsom förespråkas i motion 1999/2000:MJ707 (mp), genomföras. I en sådan utredning bör också frågan om en helhetsansvarig vid en byggnation tas upp.

Riksdagen bör med avslag på motion 1999/2000:Bo517 (v) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1999/2000:MJ707 (mp) yrkande 3 om *producentansvar m.m.*

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *producentansvar m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ707 yrkande 3 och med avslag på motion 1999/2000:Bo517 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen (mom. 7)

1999/2000:BoU7

Knut Billing (m), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”Som framgår” och på s. 10 slutar med ”i *planeringen*” bort ha följande lydelse:

Sverige har en mycket hög bostadsstandard. Detta gör självfallet att bostadskostnaderna tar en stor del av familjeekonomin. Många människor vill samtidigt utveckla alternativa boendeformer, som inte ryms i dagens boende. Regelverket för byggande har under senare år förenklats. Möjligheterna som finns till förenklingar har dock inte tagits till vara fullt ut i kommunerna. I plan- och bygglagen ges stora möjligheter till flexibilitet. Kommunen kan således i detaljplan eller i områdesbestämmelser ställa såväl sänkta som skärpta krav på bebyggelsens utformning och bygglovspliktens utformning. Trots att det nu är nästan 15 år sedan plan- och bygglagen trädde i kraft har dock mycket blivit vid det gamla. Flexibiliteten som eftersträvades har i stor utsträckning uteblivit.

Det är enligt bostadsutskottets mening därför dags att göra en utvärdering av hur möjligheterna till flexibilitet har tagits till vara i den kommunala planeringen. Därefter bör eventuella åtgärder för att öka flexibiliteten övervägas. Boverket bör ges ett sådant utvärderingsuppdrag. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 15 om *utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen* ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen*
en
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo204 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Informations- och samrådspåikt inför markarbeten (mom. 8)

Knut Billing (m), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Carl-Erik Skårman (m) Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med ”Motsvarande förslag” och slutar med ”*inför markarbeten*” bort ha följande lydelse:

Många näringsidkare som driver små butiker eller serviceinrättningar i hyrda lokaler drabbas hårt vid grävarbeten på gator, torg och andra sådana platser. Det kan leda till förluster och andra avbräck som kan äventyra deras möjligheter till fortsatt verksamhet. Särskilt utsatta är de mindre företagarna. Det förekommer att berörda näringsidkare inte erhåller någon information inför de arbeten som skall genomföras, eller att de inte ges tillräckliga möjligheter till samråd. Ett samråd kan vara av värde för hur tillgängligheten till

lokalerna skall ordnas samt för hur skyltning och liknande åtgärder vidtas för att minska näringsidkarnas avbräck. Samrådet kan också ha betydelse för att en företagervänlig tidpunkt för arbetena väljs. Samförståndslösningar torde vanligen innebära fördelar också för kommunen eller andra som utför grävningensarbetena. Även om det många gånger förekommer att information lämnas och samråd sker bör det införas en laglig skyldighet att vidta sådana åtgärder i syfte att garantera att näringsidkarna ges de bästa möjligheterna att minimera skadorna på sina företag. Skyldigheten bör naturligtvis inte omfattas av brådskande arbeten eller sådana som genomförs endast under kortare tid eller på annat sätt är av mindre omfattning.

Enligt utskottets mening bör regeringen för riksdagen lägga fram förslag till den lagstiftning som behövs för att reglera en plikt till information och samråd i de nu behandlade situationerna. Vad utskottet nu anfört, med anledning av motionerna 1999/2000:N273 (m, kd, fp) yrkande 21 och 1999/2000:N384 (kd) yrkande 9 om *informations- och samrådspikt inför markarbeten*, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *informations- och samrådspikt inför markarbeten* att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:N273 yrkande 21 och 1999/2000:N384 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Handelsändamålet i detaljplan (mom. 9)

Knut Billing (m), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Ulla-Britt Hagström (kd) och Carl-Erik Skårman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Riksdagen beslutade" och på s. 11 slutar med "*i detaljplan*" bort ha följande lydelse:

Detaljhandeln har fortlöpande sedan 1970-talet flyttats ut till tätorternas ytterområden. Skälen har varit bostadsbyggandets lokalisering, kraven på framkomlighet, mark- och fastighetspriserna samt parkeringsmöjligheterna. Denna strukturrationalisering har dock inte försämrat hushållens tillgänglighet till dagligvaror på något påtagligt sätt. Under den borgerliga regeringsperioden ändrades lagstiftningen så att det inte längre blev möjligt att reglera handelsändamålet genom att särskilja partihandel och detaljhandel eller genom att inom ändamålet detaljhandel särskilja handel med livsmedel från annan handel. Den möjlighet till reglering av handelsändamålet i detaljplan som den nuvarande regeringen på nytt har infört är enligt bostadsutskottets mening bara ett av många exempel på en regleringsiver som gagnar de styrande på bekostnad av den vanlige medborgaren. Den nuvarande regleringen av handelsändamålet i detaljplan leder till försämrad konkurrens och därmed till högre priser för konsumenten. Det var också av bl.a. detta skäl som den förra fyrpartiregeringen tog bort den reglering som nu återinförts. De argument för en reglering som förts fram gäller framför allt att den skulle kunna bidra till bättre tillgänglighet till dagligvaror m.m. Det är enligt utskottets mening ett alltför enkelt sätt att beskriva regleringens effekter. Visserligen har detaljhandeln i ökad utsträckning flyttat ut till tätorternas ytterområden,

men skälen till detta är, som framgår ovan, bostadsbyggandets lokalisering, kraven på framkomlighet, mark- och fastighetspriserna samt tillgången till parkeringsytor m.m. Det har dock inte kunnat påvisas att denna handelsstrukturrationalisering på något påtagligt sätt skulle ha försämrat hushållens tillgänglighet till dagligvaror.

Det nu anförda talar enligt utskottets mening för att möjligheterna att i detaljplan styra handelsändamålet bör tas bort. Genom en sådan åtgärd skulle konsumenternas ställning stärkas och därmed också förutsättningar skapas för lägre priser i detaljhandeln. Enligt utskottets mening bör konkurrensen i handeln underlättas i stället för att begränsas. Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i motionerna 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 7, 1999/2000:Bo501 (m) samt 1999/2000:Bo508 (m) anför om *handelsändamålet i detaljplan* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *handelsändamålet i detaljplan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo419 yrkande 7, 1999/2000:Bo501 samt 1999/2000:Bo508 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

8. Upphävande av detaljplaner (mom. 10)

Knut Billing (m), Ulf Björklund (kd), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m) Ulla-Britt Hagström (kd) och Carl-Erik Skårman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Frågan om" och på s. 12 slutar med "*av detaljplaner*" bort ha följande lydelse:

Det har under senare tid förekommit några fall där Boverket och länsstyrelser har sagt nej till etablering av stormarknader och därmed underkänt detaljplaner antagna av kommunfullmäktige. Detta är inte acceptabelt och ligger inte i konsumenternas intresse. Enligt bostadsutskottets uppfattning är det en kommunal angelägenhet att bestämma hur marken skall disponeras i den egna kommunen. Det är då också högst rimligt att besluten fattas av kommunen, som är bäst skickad att bedöma och avgöra sådana frågor. Stöd för detta finns i plan- och bygglagen. Länsstyrelsen och regeringen borde endast kunna upphäva planer när dessa strider mot uttalade riksintressen.

Bostadsutskottet anser att det behövs en lagändring i enlighet med detta. Vad utskottet nu med anslutning till förslaget i motion 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 8 anför om *upphävande av detaljplaner* bör riksdagen med avslag på motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *upphävande av detaljplaner*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo419 yrkande 8 och med avslag på motion 1999/2000:T208 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Frågan om" och på s. 12 slutar med "av detaljplaner" bort ha följande lydelse:

Hittills har ytterst få kommuner lagt sig i etableringar i en grannkommun. "Många gånger har tunga handels- eller fastighetsägarintressen kunnat spela ut kommunerna mot varandra eller försatt dem i något som liknas vid en utpressningssituation. Det påstås att den som fått nej till etablering av en extern stormarknad har kunnat hota med att grannkommunen har erbjudit mark, för att få igenom sina krav", skriver Boverket i sin nya rapport Handeln i centrum, där man uppmärksammar problemen med externhandeln. Det är därför enligt bostadsutskottets mening dags att vi får en lagstiftning som ger ökade möjligheter att begränsa eller helt avstyra externa köpcentrum. Plan- och bygglagen bör förstärkas så att det blir lättare att förhindra att bebyggelseplaneringen ökar transporterna och försvårar för kollektivtrafikutbudet. Lagstiftningen bör ge ökade befogenheter till länsstyrelserna att begränsa eller avslå verksamheter som externa köpcentrum.

Med avslag på motion 1999/2000:Bo419 (m) yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anfört med anledning av förslag i motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 5 om *upphävande av detaljplaner*.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *upphävande av detaljplaner*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:T208 yrkande 5 och med avslag på motion 1999/2000:Bo419 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Stormarknadsutvecklingen (mom. 11)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Även våren" och på s. 13 slutar med "stormarknadsutvecklingen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser mot bakgrund av den nu pågående stormarknadsutvecklingen att ett moratorium för nya externa köpcentrum bör övervägas. Parallellt med detta bör kommunerna stimuleras att själva ta ställning mot fler externa köpcentrum och att arbeta med planerings-, informations- och andra åtgärder som ger god lokal service i varje bostadsområde och som gynnar kollektivtrafik, gång och cykling. Att utveckla system för hemkörning av varor är ett annat exempel på åtgärder. Detta arbete bör stimuleras av bl.a. Boverket. Belysning av effekter av externa köpcentrum och ställningstaganden om sådana bör finnas med i kommunernas översiktsplaner. Bostadsutskottet anser vidare, vilket också förespråkas i motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 6, att restriktivitet bör tillämpas vid prövning av nya externa köpcentrum i avvaktan på att frågan om stormarknadsutvecklingen utreds.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 6 anført om *stormarknadsutvecklingen* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1999/2000:Bo510 (mp) samt 1999/2000:Bo525 (s) får härigenom anses vara tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *stormarknadsutvecklingen*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:T208 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1999/2000:Bo510 samt 1999/2000:Bo525 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

11. Stormarknadsutvecklingen (mom. 11)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med ”Även våren” och på s. 13 slutar med ”*stormarknadsutvecklingen* avstyrks” bort ha följande lydelse:

De är välkänt vilka negativa konsekvenser som dagens externa stormarknader för med sig. Genom att stormarknader och köpcentrum lokaliseras till tätorternas ytterområden ökar biltrafiken och därmed belastningen på miljön. Den som tidigare kunnat gå eller cykla till sin affär tvingas nu ta bilen för att kunna handla. Det är naturligtvis en ur miljösynpunkt mycket olycklig utveckling. Ofta är det också en medveten strävan att hitta en lokalisering som underlättar för den som åker bil. Det är inte sällan så att placeringen inte bara styrs av behoven och förutsättningarna i den egna kommunen utan att den också påverkas av möjligheten att attrahera de boende i andra kommuner.

En annan mycket påtaglig effekt av att alltfler externa köpcentrum växer upp är att de ursprungliga stadskärnorna utarmas. Det finns därför en uppenbar risk för att Sverige mer och mer kommer att visa upp en amerikansk stadsbild, dvs. en stad utan något tydligt centrum där bilen är en livsnödvändighet. Det är en utveckling som enligt utskottets mening måste brytas.

Den hittillsvarande utvecklingen när det gäller stormarknadsetableringar är enligt bostadsutskottets mening så oroande att åtgärder nu måste vidtas. I enlighet med förslagen i motion 1999/2000:Bo510 (mp) yrkandena 1 och 2 bör därför nya bygglov för stormarknader inte ges innan pågående samhällsutveckling satts in i ett större samhällsperspektiv och pågående samhällsutveckling bör prövas mot intentionerna i plan- och bygglagen. Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1999/2000:Bo510 (mp) anført om *stormarknadsutvecklingen* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1999/2000:Bo525 (s) och 1999/2000:T208 (v) yrkande 6 får härigenom anses vara tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *stormarknadsutvecklingen*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo510 och med avslag på motionerna 1999/2000:Bo525 och 1999/2000:T208 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

Knut Billing (m), Sten Andersson (m), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Motsvarande förslag" och slutar med "servicezoner avstyrks" bort ha följande lydelse:

Vi gör alla olika prioriteringar av vad som är viktigt i livet. Möjligheten att få bygga och bo efter individuella önskemål inskränks alltför ofta av kommunalpolitikernas möjlighet att inte detaljplanlägga områden. Detta medför att inga bygglov kan beviljas, vilket är ett effektivt sätt för kommunalpolitikerna att styra var medborgarna skall bygga och bo.

Det finns ofta önskemål om att kunna bosätta sig i t.ex. storstadskommunernas glesbygder. Motiveringen från de kommunalpolitiker som nekar bosättning är att det blir dyrt ur kommunalekonomisk synvinkel vad beträffar kommunal service som t.ex. skola, skolskjutsar, barn- och äldreomsorg. Här är kommunen ofta dessutom låst av tvingande lagstiftning, t.ex. via socialtjänstlagen. Kommunerna framhåller i många fall att dyra lösningar för kommunal anslutning till vatten och avlopp är nödvändiga. Dessa frågor går ofta att lösa med lokala, miljöanpassade lösningar. När det gäller de andra serviceområdena går det naturligtvis ofta att även där hitta lösningar som är bra för både den enskilde medborgaren och kommunen.

Ett sätt att lösa problemen och i princip låta medborgarna bygga och bo mer fritt är att man delar in kommunen i servicezoner. Då har alla parter redan från början klart för sig vad som gäller för kommunens åtaganden, dvs. vad den enskilde kan få för service. Om medborgare med denna vetskap väljer att bosätta sig i en zon med en lägre servicegrad gör han/hon det för att han/hon prioriterar t.ex. närheten till naturen och avskildhet framför en fullständig kommunal service. Förutsättningarna för att införa möjligheten till kommunala beslut om servicezoner enligt denna modell bör snarast utredas. I anledning av vad som tidigare har sagts om dessa servicezoners förenlighet med den kommunala likställighetsprincipen vill bostadsutskottet framhålla att det finns exempel på annan lagstiftning, dvs. riksdagsbeslut, som har inskränkt denna princip som sätter gränser för vad kommunerna får göra. Frågan om det skulle krävs ändring i kommunallagen, eller andra lagändringar, för införande av lagliga möjligheter för kommunala servicezoner bör ägnas särskild uppmärksamhet i den nu förespråkade utredningen. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion 1999/2000:Bo502 (m) om *kommunala servicezoner* bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *kommunala servicezoner*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo502 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "m.m. avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadssegregationen är ett växande problem i Sverige i allmänhet och i våra storstadsområden i synnerhet. Den är ofta en fråga om klasstillhörighet och ibland en rent etnisk fråga. Den alltmer marknadsanpassade bostadssektorn har accentuerat problemen och klassgränserna blir allt tydligare. Det som händer är inte en naturlag utan en följd av politiska beslut och dålig planering. I arbetslöshetens spår har en tydlig tudelning av bostadsmarknaden uppstått. Samtidigt har staten avhänt sig stora delar av den sociala bostadspolitiken och kommunernas ekonomi kraftigt försämrats, även om en viss återhämtning avseende kommunernas ekonomi har skett. En rad lagar på bostadsmarknaden, som utgjort bra redskap, har försvunnit. Det gäller bl.a. obligatorisk bostadsförmedling, obligatoriska bostadsförsörjningsprogram och möjlighet till bostadsanvisning. När vi i Sverige talar om segregation väljer vi oftast att tala om den utifrån de grupper som inte har möjlighet att välja sitt boende av ekonomiska eller diskriminerande skäl. All segregation förutsätter att det finns minst två grupper som är åtskilda från varandra eller har skilda levnadsförhållanden. Om vi på allvar vill bekämpa segregationen måste vi granska de mekanismer som styr det faktum att vissa grupper tillåts att aktivt välja segregationen.

Den faktor som främst verkar för denna typ av segregation är naturligtvis marknadsanpassningen av produktionsvillkoren för bostäder. Staten har kraftigt dragit ner på bostadssubventionerna, vilket leder till kraftiga hyresökningskrav i nyproduktion av hyresrätt och en omfördelning till förmån för produktion av bostadsrätt och egnahem. Följden blir också att statens subventioner i form av räntebidrag för bostadsbyggande går till de bäst ställda i samhället. Det är en orimlig fördelningspolitik.

Kommunerna vill eller kan inte längre gå in i bostadsbyggnadsprojekt som de inte är säkra på går runt. En del väljer i stället nischbyggande i attraktiva lägen med personliga tillval i inredning och utformning av lägenheterna. Exempel på detta är bostadsområdet Potatisåker i Malmö och hamnområdet i Helsingborg (utställningsområdet för Bo99).

Ett annat problem är att kommunerna upplåter mark till privata entreprenörer utan krav på ett allsidigt sammansatt bostadsbestånd. Entreprenörer och byggherrar vänder sig i sin tur till människor med en viss livsstil eller till dem som efterfrågar en särskild lyxstandard.

Allt detta pågår utan någon större debatt, trots att kommunerna har planmonopol när det gäller byggandet av bostäder. Den debatten har ingen naturlig arena, eftersom det inte längre ställs krav på kommunerna att planera boendet för sina invånare. Tillgänglig statistik visar också att 1999 är det bara 11 % av kommunerna som upprättar ett bostadsförsörjningsprogram, medan 41 % av kommunerna på något sätt tar upp detta i översynen av översiktsplanen. Så många som 38 % jobbar inte alls aktivt med boendeplaneringsfrågor. Detta är intressant och Boverket borde få i uppgift att sammanställa och dra slutsatser av de projekt som pågår runt boendeplanering i våra

kommuner, liksom att utvärdera vad som händer i kommuner där arbetet med boendeplanering avstannat.

Enligt 5 kap. 7 § PBL får en kommun utifrån ett program ge förutsättningar för hur ett bostadsområde skall bebyggas, antalet lägenheter, andelen av lägenheter utifrån boendeform m.m., men det är inget absolut krav. Frånvaron av krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram i samband med översyn av översiktsplaner är en annan orsak till den svaga samhällsdebatten i dessa frågor. Regeringen bör uppmärksamma problemen och återkomma till riksdagen med förslag på hur allsidigt sammansatta bostadsområden åter skall kunna bli den princip som är vägledande för hur nybyggnation av sammanhängande bostadsområden skall formos.

Utskottet delar även motionärernas uppfattning om vikten av att kommunerna upprättar särskilda boendeplaneringsprogram. Syftet med boendeplaneringsprogrammen bör vara att ge en bred och samlad bild av bostads- och boendesituationen i kommunen som underlag för kommande beslut på området. I boendeplaneringsprogrammen bör därför ingå en beskrivning av tillståndet i den byggda miljön och hur man vill ändra förhållanden som rör den fysiska miljön, trafikfrågor, segregationsproblem, utvecklingen mot det ekologiskt hållbara boendet och de estetiska värdenas betydelse. Det bör därför vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram med denna inriktning.

För att boendeplaneringsprogrammen skall få en demokratisk förankring och därmed också slå igenom i det kommunala agerandet bör de upprättas i samband med den kommunala översiktsplaneringen. Ordningen för att fastställa programmen bör också den motsvara vad som gäller för den kommunala översiktsplaneringen. Det innebär bl.a. att boendeplaneringsprogrammen skall komma till genom ett brett samrådsförfarande och att de slutligt skall fastställas av kommunfullmäktige.

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i motionerna 1999/2000:Bo212 (v) samt 1999/2000:Bo411 (v) yrkande 6 anført om *boendeplaneringsprogram m.m.* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *boendeplaneringsprogram m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo212 och 1999/2000:Bo411 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

14. Bostadsplaneringsstrategier m.m. (mom. 14)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "*bostadsplaneringsstrategier m.m.*" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening är det angeläget att staten anger en strategi för en samhällsförändring som ger utrymme för ökad mångfald med lokala

lösningar i kombination med att nödvändiga nationella mål om grundläggande samhällsuppgifter kan behållas. Strategin bör bl.a. innehålla följande:

- Ett omvänt planeringsperspektiv, dvs. nerifrån och upp.
- En planeringsmodell där könsperspektiv och miljötänkande är ett naturligt inslag.
- Stärkt inflytande för lokala utvecklingsgrupper.
- Mer makt, ansvar och resurser åt brukarstyrelser och andra organ för självförvaltning.
- Uppmuntrat samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor.

Vidare anser utskottet det vara viktigt att i enlighet med motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 8 särskilt framhålla kvinnoperspektivet. Detta perspektiv gör sig gällande rent allmänt när det handlar om beslutsfattande i plan- och byggfrågor. Det är utskottets förvissning att om kvinnor i större utsträckning fick ett inflytande i dessa frågor så skulle resultatet bli bättre. En annan viktig fråga är tryggheten i boendet. Den hänger i viss mån ihop med frågor om brottsförebyggande bostadsplanering. Många kvinnor har ett vardagsliv, i synnerhet kvinnor med barn, som gör att de är mer beroende än män av hur bebyggelse, trafik o.d. utformas och lokaliseras. Som påpekades av den bostadspolitiska utredningen är en angelägen följdfråga vilka möjligheter som kvinnor har att påverka villkoren för sin vardag.

Vad utskottet nu anför med anledning av motionerna 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 3 och 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 8 om *bostadsplaneringsstrategier* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. De förslag som förs fram i motionerna 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 5 samt 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 1 får i allt väsentligt anses vara tillgodosedda härigenom.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *bostadsplaneringsstrategier m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 8 och 1999/2000:Bo231 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 5 och 1999/2000:Bo231 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. Bostadsplaneringsstrategier m.m. (mom. 14)

Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "*bostadsplaneringsstrategier m.m.*" bort ha följande lydelse:

En positiv utveckling av staden som miljö är intimt sammankopplat med ett mångfasetterat näringsliv, bra utbildningsmöjligheter och ett stimulerande kultur- och fritidsliv där det finns en närhet mellan umgänge, boende, arbete och service. En positiv utveckling förutsätter en levande stad med många naturliga mötesplatser, som kaféer, bibliotek, affärer och parker, som stimulerar till träffar över generations-, klass-, etnicitets- och könsgränser, motverkar rotlöshet och skapar trygghet. Gator, torg och byggnader som utgör

scener och kulisser i stadens offentliga rum behöver utformas med omsorg. En estetisk utformning av byggandet är nödvändigt. Ett bra stadssamhälle förutsätter att kreativiteten och verksamheter av många olika slag frodas. Vi ser i dag att arbetsmarknaden håller på att förändras. Denna förändring måste tas till vara och städerna anpassas efter de nya förutsättningarna. Tillgång till bra offentlig service är ett allmänt krav, och det är enligt utskottets uppfattning tillfredsställande att exempelvis storstadspropositionen lyfter fram samordnade medborgarkontor som ett bra exempel för att få kraven på en god samhällsservice tillgodosedda. Medborgarkontor är dock enbart en början. Samhällets uppgift är inte enbart att ta ett ansvar för att tillhandahålla basservice utan också att stimulera till delaktighet och ansvarstagande. Det politiska systemet måste tillåta olikheter, mångfald och variation för att få fram initiativ och engagemang. Skall denna idé om en mer skapande stad kunna realiseras måste stadsbyggandet utgå från varje stadsdels eller förorts behov och förutsättningar för förnyelse, komplettering och utveckling.

Befintliga bostadsmiljöer behöver på många håll förbättras. Det gäller särskilt de s.k. miljonprogramområdena. Många kommuner har inlett och/eller genomfört väsentliga miljöförbättringar inom dessa områden, men mycket återstår. När det gäller att lyfta fram goda exempel har stadsmiljörådet en mycket viktig roll. Rådet har också en betydelsefull roll som rådgivare till forskningsorganen. Stadsmiljörådet är en del av Boverket, men dess självständighet i arbetet bör ytterligare markeras.

Bostadsutskottet ser det som angeläget att betona att det ställs kvalitetskrav, både fysiska och sociala, för en bra bostadsmiljö. Vid nybyggnation uppfylls oftast rimliga sådana krav. Svårigheterna är framför allt att tillfredsställa sådana kvalitetskrav i äldre miljöer och alldeles speciellt i en del förortsområden. Det är speciellt viktigt att ta till vara önskemål och synpunkter från dem som bor i det aktuella området. Det är de som även i fortsättningen skall utnyttja området och bostäderna. I stadsmiljön är det av speciell betydelse att grönområden och parker inte reduceras. De har en stor betydelse för människors välbefinnande och trivsel. I vissa fall är det ändå nödvändigt att för annat ändamål utnyttja ett stycke parkmark. Det är då angeläget att detta inte sker på ett sådant sätt att nettoarealen parkmark minskar. Det bör därför finnas möjlighet att ställa krav på kompensationsmark då parkmark tas i anspråk för andra ändamål.

Enligt bostadsutskottets mening är det vidare angeläget att staten anger en strategi för en samhällsförändring som ger utrymme för ökad mångfald med lokala lösningar i kombination med att nödvändiga nationella mål om grundläggande samhällsuppgifter kan behållas. Strategin bör bl.a. innehålla följande:

- Ett omvänt planeringsperspektiv, dvs. nerifrån och upp.
- En planeringsmodell där könsperspektiv och miljötankande är ett naturligt inslag.
- Stärkt inflytande för lokala utvecklingsgrupper.
- Mer makt, ansvar och resurser åt brukarstyrelser och andra organ för självförvaltning.
- Uppmuntrat samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor.

– Byggande, boende och samhällsplanering kan därför inte betraktas som könsneutrala verksamheter.

I sammanhanget finner utskottet det även angeläget att framhålla vikten av trygghet i boendet. Detta förutsätter makt över sitt boende. Många kvinnor har ett vardagsliv, i synnerhet kvinnor med barn, som gör att de är mer beroende än män av hur bebyggelse, trafik o.d. utformas och lokaliseras. En angelägen följdfråga blir vilka möjligheter kvinnor har att påverka villkoren för sin vardag. Detta påpekade även den bostadspolitiska utredningen i sin slutrapport som avlämnades inför Bostadspolitik 2000.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna 1999/2000:Bo231 (c) yrkandena 1 och 3 samt 1999/2000:Bo204 (c) yrkandena 5 och 8 om *bostadsplaneringsstrategier m.m.* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *bostadsplaneringsstrategier m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo231 yrkandena 1 och 3 samt 1999/2000:Bo204 yrkandena 5 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Brottsförebyggande bostadsplanering (mom. 15)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Boverket gav" och på s. 16 slutar med "*brottsförebyggande bostadsplanering*" bort ha följande lydelse:

Både män och kvinnor kan råka ut för brott. Många känner en stor otrygghet i dagens samhälle. Var brotten äger rum och hur de sker beror på en rad faktorer. En faktor kan vara hur den fysiska miljön är utformad. Det finns i dag ett intresse av att samla kunskap om hur bebyggelseplanering och utformning av enskilda byggnader påverkar brottsligheten. Om brott förhindras undviks mycket lidande. Därför är det viktigt att prioritera brottsförebyggande åtgärder. Av de 193 våldtäkter som anmäldes i Stockholm mellan 1994 och 1997 skedde 68 av överfallen i parker eller på gångstigar som går genom grönområden. Det typiska offret är på väg hem från buss eller tunnelbana och passerar en mörk park eller ett grönområde.

Det är oacceptabelt att människor inte skall våga röra sig fritt på offentliga platser av rädsla för att bli våldtagna eller misshandlade. Mycket kan göras i stads- och bostadsplanering för att få bort denna brottslighet och skapa tryggare miljöer. Polis, försäkringsbolag och brottsofferjourer bör höras när bostadsområden planeras och renoveras. Belysningen i parker och bostadsområden måste förbättras. Man kan skapa färre och lägre buskage på offentliga platser, ha överskådliga ytor och bygga gångbroar i stället för gångtunnlar. Befolkade, offentliga och gemensamma områden som stimulerar till socialt liv skall främjas. Bilgarage med särskilda kvinnoparkeringar på upplysta platser nära utgångarna kan skapas. Säkerheten i bostadsområdena kan också förbättras genom att förhindra insyn, genom att entrédörrar och fönster

på bottenvåningar förses med brytbleck och genom att undvika att lägga tvättstugor i källarplanet. Det bör också finnas nattliga kollektivbussar med flexibla stopp. Det viktiga är att ta vara på kunskap och erfarenhet om vilka brott som begås var samt göra det möjligt för människor att se och synas och på så sätt skapa trygga miljöer.

I storstadsregionerna har det varit särskilt svårt att bygga upp ett fungerande brottsförebyggande arbete. Här är dock satsningarna särskilt viktiga. Det finns stora fördelar med ett aktivt brottsförebyggande samarbete mellan myndigheter och andra berörda i storstadsområdenas mer utsatta bostadsområden. I september förra året presenterade Boverket rapporten *Brott, bebyggelse och planering*. Rapporten hade tagits fram på uppdrag av regeringen. Tanken var att inspirera kommunerna att i sina översiktsplaner ta hänsyn till invånarnas säkerhet genom att planera och bygga bort brott. Boverket vill också att varje bygglov skall prövas med tanke på om det riskerar att underlätta kriminalitet. Få kommuner har arbetat på det här sättet och ännu färre har gjort konsekvensbeskrivningar av säkerheten vid ny- eller ombyggnationer. Det är viktigt att Boverkets tankar tillämpas praktiskt ute i kommunerna.

Bostadsutskottet anser att det brottsförebyggande arbetet måste intensifieras och en helhetssyn tillämpas. Regeringen bör därför uppdraga åt Boverket att för kommunerna utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott. Vad bostadsutskottet nu med anslutning till motionerna 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 6, 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 8, 1999/2000:Ju907 (kd) yrkande 38 samt 1999/2000:So320 (kd) yrkande 8 anfört om *brottsförebyggande bostadsplanering* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. *beträffande brottsförebyggande bostadsplanering*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 6, 1999/2000:Bo233 yrkande 8, 1999/2000:Ju907 yrkande 38 samt 1999/2000:So320 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Äldreboende (mom. 16)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med ”Regeringen beslutade” och slutar med ”om *äldreboende*” bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening är det viktigt att vid bostadsplanering ta hänsyn till våra äldre. Valfrihet skall gälla för deras boende. Det handlar om att kunna bo kvar i sin permanenta bostad eller att byta till seniorboende eller särskilda boendeformer. Steget från den egna bostaden direkt till särskilda boendeformer innebär ofta en alltför stor förändring för den enskilde. Därför bör alternativa idéer för äldres boende stimuleras. För dagens äldre är det vanligt att flytta direkt från sin bostad till ett sjukhem när hälsan börjar svikta. Olika former av ”mellanboende” måste skapas. Ett sätt att hitta andra former för äldreomsorgen är att släppa in producent- och konsumentkoopera-

tiv. Det kan ske genom att personalen stimuleras med företagsutbildning, konsultstöd och utvecklad beställarkompetens. Ett annat sätt är att stimulera pensionärer att starta kooperativ. Grunden måste alltid vara de enskilda människornas behov, intressen och egna initiativ. Det är i detta sammanhang viktigt att utgå från gemenskaper som inte är färdigplanerade eller innebär för stora grupper. Vid all form av bostadsplanering måste mark avsättas i syfte att äldre skall kunna bo kvar i sin invanda miljö. Det är av betydelse att dessa synpunkter beaktas inom nu pågående beredningsarbeten.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 19 samt 1999/2000:So320 (kd) yrkandena 6 och 7 om *äldreboende* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion 1999/2000:Bo224 (s) får härigenom anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *äldreboende*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo233 yrkande 19 samt 1999/2000:So320 yrkandena 6 och 7 och med avslag på motion 1999/2000:Bo224 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Barns intressen (mom. 17)

Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med ”Mot denna” och slutar med ”*intressen* avstyrks” bort ha följande lydelse:

Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnens rättigheter. Enligt utskottets mening har detta inte fullt ut slagit igenom i den fysiska samhällsplaneringen. Utskottet anser därför att regeringen bör uppmärksamma denna fråga särskilt och återkomma med en första redovisning i frågan i den till i maj innevarande år utlovade skrivelsen angående barn.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del om *barns intressen* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom får motion 1999/2000:Bo522 (v) yrkande 1 anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *barns intressen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo204 yrkande 13 i motsvarande del och med avslag på motion 1999/2000:Bo522 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Byggnaders kulturella och arkitektoniska värden (mom. 18)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Utskottets tidigare” och slutar med ”*värden* avstyrks” bort ha följande lydelse:

De ovan redovisade åtgärderna är enligt bostadsutskottets mening inte tillräckliga. Ombyggnads- och förtättningsverksamhet berör ofta miljöer som många vill bevara. Mot bakgrund härav är det viktigt att det finns instrument för att säkerställa att åtgärder i sådana miljöer görs på ett sätt som inte äventyrar de kulturhistoriska och estetiska värdena. Ambitionen i detta sammanhang bör därför vara att för kommande generationer bevara såväl värdefulla kulturmiljöer som enskilda byggnader som utgör prov på olika tiders arkitektur. Arkitekturen är ett av många uttryck för skiftande tiders livsstil och levnadsförhållanden. Den utgör en viktig del i vårt kulturarv som är väl värd att bevara. Våren 1998 antog riksdagen ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design. Även om detta program är ett steg i rätt riktning är det inte tillräckligt. Det bör därför vidtas åtgärder för att ytterligare stärka skyddet för de byggnader och miljöer som återspeglar olika tidsepokers arkitektur.

Enligt utskottets uppfattning motiverar den vikt som tillmäts arkitekturen att insatser görs för att trygga att också dagens byggnader och anläggningar ges en god estetisk utformning. Det är sedan länge väl känt att för ögat och sinnet tilltalande miljöer stimulerar och attraherar människor på ett positivt sätt. Av en god arkitektur och en konstnärlig utsmyckning av hög kvalitet följer inte bara ett ökat välbefinnande för dem som vistas i sådana miljöer utan också minskad förstörelse, klotter och annan vandalisering. Det är därför av största vikt att åtgärder för att åstadkomma ett byggande med denna inriktning vidtas.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1999/2000:Bo233 (kd) yrkande 6 anfört om *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *byggnaders kulturella och arkitektoniska värden* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo233 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Bevarandefrågorna i planeringen (mom. 19)

Ulf Björklund (kd), Ulla-Britt Hagström (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Bostadsutskottet delar" och på s. 19 slutar med "*i planeringen*" bort ha följande lydelse:

I arbetet för att ge en byggnad eller ett område ett lagstadgat skydd finns ett antal lagar att tillgå. Enstaka byggnader och bebyggelsemiljöer kan enligt kulturminneslagen byggnadsminnesförklaras. Den lagen ger den starkaste formen av lagskydd. Miljöbalken gör det möjligt att peka ut unika kulturmiljöer som är av riksintresse. Plan- och bygglagen ger vidare kommunerna möjligheter att peka ut värdefulla kulturmiljöer vars skydd kan preciseras i detaljplaner och områdesbestämmelser. Det är av största vikt att alla intressenter, inte bara myndigheter och stora aktörer, ges möjlighet att delta i samråd och påverkan.

Endast ett fåtal byggnader och bebyggelseområden från tiden efter andra världskriget är i dag lagskyddade. Det bör därför snarast göras en inventering av efterkrigstidens bebyggelse för att få en översikt över även dessa årtiondens värdefulla bebyggelse.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 12 anført om *bevarandefrågorna i planeringen* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *bevarandefrågorna i planeringen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo204 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

21. Transportminimerande samhällsplanering (mom. 20)

Owe Hellberg (v), Sten Lundström (v) och Helena Hillar Rosenqvist (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "*transportminimerande samhällsplanering*" bort ha följande lydelse:

Samhällsplanering är ett nyckelredskap för att minska behovet av vägtransporter samt göra transportslag med små utrymmeskrav och goda miljöegenskaper, framför allt gång-, cykel- och kollektivtrafik, mer attraktiva.

Sedan 1950-talet har det svenska samhället planerats och byggts efter ett ökande innehav av bilar. Med privat- och lastbilen som utgångspunkt har bostäder, affärer, service och arbetsplatser placerats allt längre ifrån varandra. Bland annat detta har lett till en enorm transportökning. Under 1900-talet har medelsvenskens ressträcka ökat från ca 600 m till 40 km per dag.

Enligt bostadsutskottets mening måste ett helhetsgrepp tas i dessa frågor som gäller den fysiska planeringen och trafiken. Det är långt kvar innan trafiksystemen, särskilt i stadsmiljön, kan kallas miljöanpassade. Samhällsplaneringen är ett viktigt instrument som bl.a. bör inriktas på att skapa närhet mellan arbetsplats, bostad och service. De lokala försörjningssystemen måste uppmärksammas. På så sätt kan behovet av transporter minskas. Av särskild vikt är att behovet av dagligvaror kan tillgodoses inom varje bostadsområde. Transportnälhet bör också vara en ledstjärna när det gäller planeringen av industriområden.

Trafikplaneringen utgår alltför ofta från bilismens krav. Planeringen bör i stället utgå från att lösningarna skall gynna gående och cyklande. Vägar och platser bör generellt utformas så att de blir praktiska och säkra för dessa trafikantgrupper. Ambitionen skall vara att alla skall kunna leva med god livskvalitet utan egen bil. Kollektivtrafiken skall således uppmuntras, och de miljöanpassade transportmedlen skall upplevas som bekväma och attraktiva. För industrins behov bör järnvägen utgöra grunden i transportnätet, kompletterat av korta lastbilstransporter.

De kommunikationssystem som utskottet förordar skall bygga på en insikt om behovet av en omställning mot ett hållbart samhälle. Arbetet med miljö-

anpassningen av transportsystemen, särskilt i stadsmiljön, måste intensifieras. Plan- och bygglagens regler bör ses över för att denna lagstiftning bättre skall medverka till att nå målet för anpassning av trafiksystemen till ett hållbart samhälle. Översynen bör bl.a. ha som inriktning att kommunerna skall åläggas att upprätta miljöanpassade trafikplaner som visar hur kommunerna avser att klara sin del av de nationella miljömålen. Därutöver bör Boverket ges i uppdrag att aktivt stödja kommunernas planering för minskade och hållbara transporter genom utbildning liksom på andra sätt. Forskningen om samhällsplanering för transportminimering bör främjas. De nationella miljömålen för trafiksektorn har enligt utskottet en sådan vikt att en utredning bör ges i uppdrag att föreslå åtgärder för hur dessa genom samhällsplaneringsåtgärder i övrigt skall uppnås. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:T208 (v) yrkande 3 om *transportminimerande samhällsplanering* som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *transportminimerande samhällsplanering*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:T208 yrkande 3
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Kommunal planering och företagande (mom. 21)

Yvonne Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "*och företagande*" bort ha följande lydelse:

Kommunal planering har enligt bostadsutskottets mening en viktig roll när det gäller att skapa grogrund för ett lokalt näringsliv. Det handlar om allt från att enkelt kunna ändra detaljplanerna när människor vill öppna småföretag av skilda slag i bottenplanen på bostadshusen till att placera kommunal verksamhet och förvaltning i de utsatta bostadsområdena. Kommunens egen planering och prioritering kan förstärka såväl positiva som negativa trender. Rätt gjorda insatser kan vara med och vända negativa trender till positiva. Att se till att det är god tillgänglighet till utbildning på människors egna villkor och efter deras behov, i direkt anslutning till de utsatta områdena är en sådan insats. Att lokalisera kommunala förvaltningar ger ett ökat underlag för service som bank, post, restauranger och butiker och kan locka andra företag och kontor att etablera sig och stanna kvar.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A230 (fp) yrkande 18 om *kommunal planering och företagande* som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *kommunal planering och företagande*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:A230 yrkande 18
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet delar" och på s. 22 slutar med "*aktörer* avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är enligt bostadsutskottets mening viktigt att olika typer av intresseorganisationer m.m. får reella möjligheter att på ett ändamålsenligt sätt delta i planeringsprocessen. Det samrådsförfarande som nu finns på PBL:s område är inte tillräckligt och ger inte organisationerna det inflytande som det vore rimligt att de har. Det gäller framförallt de lokala organisationer som i sina frågor besitter ett stort kunnande och i många fall har erfarenheter som i planeringssammanhang är nödvändiga om man inte skall upprepa tidigare misstag. Liknande problem gör sig gällande på socialtjänstens område. Kommunen bör ha en klart uttalad skyldighet att i sin planeringsverksamhet rådgöra med socialtjänsten. Socialtjänstens roll i dessa sammanhang bör också på ett tydligare sätt komma till uttryck i socialtjänstlagen. Än värre är det på MB:s område där det i princip inte finns något samrådsförfarande. Enligt bostadsutskottets mening bör därför regeringen uppmärksamma dessa angelägna frågor och återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som regeringen anser bör vidtas för att uppnå det sagda.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del och 1999/2000:So327 (c) yrkande 3 om *planeringsprocessens aktörer* som sin mening ge regeringen till känna. Motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkande 3 får härigenom anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *planeringsprocessens aktörer*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo204 yrkande 13 i motsvarande del och 1999/2000:So327 yrkande 3 och med avslag på motion 1999/2000:Bo540 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Planeringsprocessens aktörer (mom. 23)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet delar" och på s. 22 slutar med "*aktörer* avstyrks" bort ha följande lydelse:

Den offentliga natur- och kulturmiljövården har kraftigt försvagats sedan 1987. Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets nya informationsroll kombinerat med en passivitet när det gäller att värna riksintressen är oroande. Naturvårdare protesterar och känner vanmakt.

Exploateringsinriktade kommuner och länsstyrelser kör över sina egna natur- och kulturvårdande instanser i dag. Dessa ges dessutom ofta en rent administrativ och organisatoriskt sett underordnad roll. Detta gör att en orimligt stor börda läggs på ideella föreningar och andra enskilda för att hävda saker som riksintressen, PBL:s demokratiregler, allmänna intressen som rör grönområden, strandskydd, buller m.m.

Enligt bostadsutskottets mening är det uppenbart att det behöver klarläggas hur ideella organisationer skall kunna beredas tillfälle att på ett bättre sätt än i dag kunna delta i och påverka arbetet när det gäller natur- och kulturmiljövård.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med avslag på motion 1999/2000:So327 (c) yrkande 3 och med anledning av motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkande 3 om *planeringsprocessens aktörer* som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom får motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 13 i motsvarande del anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *planeringsprocessens aktörer*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo540 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1999/2000:So327 yrkande 3 och 1999/2000:Bo204 yrkande 13 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Natur- och kulturmiljövården (mom. 24)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "*kulturmiljövården* avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet noterar att sedan den nya plan- och bygglagen (PBL) kom 1987 så har en betydande decentralisering skett av den svenska samhällsplaneringen. Kommunerna har fått planmonopol och de statliga instanserna har fått en kontrollfunktion. Det visar sig dock nu att den offentliga natur- och kulturmiljövården kraftigt försvagats sedan 1987.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Boverket har liksom många länsstyrelser funnit sig i en ganska passiv informationsroll. Särskilt länsstyrelser med starka kommunalpolitiker i styrelsen har blivit mycket aktiva i att driva på exploateringar, men mycket svaga när det gäller att trygga områden undan exploatering, även när det handlar om riksintressen. Detta gäller bl.a. Stockholms länsstyrelse. Exploateringsinriktade kommuner och länsstyrelser kör över sina egna natur- och kulturvårdande instanser i dag. Dessa ges dessutom ofta en rent administrativ och organisatoriskt sett underordnad roll.

När det gäller Boverket är läget extra intressant. Boverket är mycket aktivt när det gäller att driva på exploatering av nya stadsdelar i storstadsområden men mycket passivt när det gäller att värna om tätorters närgrönområden, parker och liknande.

Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets nya informationsroll kombinerat med en passivitet när det gäller att värna riksintressen är oroande. Naturvårdare protesterar och känner vanmakt.

Som det nu är ser systemet för natur- och kulturvården bra ut på papperet, men i verkligheten förlorar samma natur- och kulturvård regelmässigt mot exploateringsintressen.

Enligt bostadsutskottets mening är det således uppenbart att det behövs en oberoende översyn av hur den offentliga natur- och kulturmiljövårdens organisation har förändrats sedan 1987 och hur graden av måluppfyllelse inom

viktiga områden inom natur- och kulturmiljövården har utvecklats. Det behövs också klarläggas hur ideella organisationer skall beredas tillfälle att delta i arbetet när det gäller natur- och kulturmiljövård.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo540 (mp) yrkandena 1 och 2 om *natur- och kulturmiljövården* som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *natur- och kulturmiljövården*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo540 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Skyddet för gröna områden och strandnära mark (mom. 26)

Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och på s. 24 slutar med "*strandnära mark*" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening är de naturstränder som fortfarande finns kvar i och i närheten av de större städerna oerhört värdefulla för den biologiska mångfalden och för människornas välbefinnande. Samtidigt är strandnära tomter mycket attraktiva för exploatering, och ofta är marken redan planlagd, vilket gör det svårare att tillämpa strandskyddsbestämmelser i lagstiftningen. Utskottet anser dock att stränderna till största möjliga del måste skyddas från vägar och bebyggelse. De stränder som inte är exploaterade måste hållas tillgängliga för allmänheten och för att bevara den biologiska mångfald som ofta är riklig i brytningszonen mellan land och vatten. Samlade regler över användandet av strandnära mark i tätorter och tätortsnära områden behöver därför utarbetas.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo231 (c) yrkande 7 om *skyddet för gröna områden och strandnära mark* som sin mening ge regeringen till känna. Motion 1999/2000:Bo507 (s) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *skyddet för gröna områden och strandnära mark*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo231 yrkande 7 och med avslag på motion 1999/2000:Bo507 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Förstärkt lagskydd av grönområden (mom. 27)

Rigmor Stenmark (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "*av grönområden*" bort ha följande lydelse:

Stadens gröna ytor och deras olika värden tillmäts ofta alltför liten betydelse. Det är enligt utskottets mening förvånande och olyckligt eftersom stora delar av Sveriges befolkning bor i storstäder eller i andra större orter. Även om värdet av städernas grönområden på senare tid har debatterats och lyfts fram har de förslag som syftar till att bevara och förstärka städernas gröna ytor inte fått genomslag. Grönområden exploateras fortfarande och byggnader och infrastruktur tar dessa ytor i anspråk. Detta leder till att parker och andra grönområden konstant minskar. De som främst drabbas av denna utveckling är handikappade, äldre och barn som inte så lätt kan ta sig till längre bort belägna grönområden. Städernas minskade grönytor leder dessutom till att luften blir sämre, klimatet råare, vindförhållandena försämrade och till ökat buller.

Riksdagen antog år 1996 ett förslag till ändringar i naturresurslagen samt i plan- och bygglagen med syfte att förstärka skyddet för städernas gröna ytor. Detta förslag var dock inte tillräckligt långtgående. Orsaken härtill är bl.a. att de förslag som Plan- och byggtredningen lagt fram på området inte genomfördes i alla sina delar. Utskottet anser att skyddet för nära naturområden fortfarande är för svagt och att åtgärder för att öka skyddet för grönområden bör övervägas. Av de skyddsinstitut för grönområden som i dag är tillgängliga är det endast nationalstadsparker som är direkt anpassade för skydd av städernas grönområden. Då detta institut endast kan täcka en del av det behov som finns bör enligt utskottets mening skyddet förstärkas genom ett skyddsinstitut som till sin verkan ligger mellan nationalstadspark och andra skyddsbestämmelser. Med ett sådant instrument skulle grönområden i form av gröna kilar och gröna bälten kunna skyddas även om de inte har högsta naturkvalitet men har betydelse för ekosystemet och människors välbefinnande. Vidare anser utskottet att en förbättrad regionplanering kan vara ett sätt att öka skyddet av grönområden.

Vad utskottet nu med anledning av motion 1999/2000:Bo204 (c) yrkande 11 anfört om *förstärkt lagskydd av grönområden* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *förstärkt lagskydd av grönområden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Bo204 yrkande 11
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Bullerfrågor (mom. 28)

Helena Hillar Rosenqvist (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "om *bullerfrågor*" bort ha följande lydelse:

I vår dagliga miljö har vi hela tiden olika ljud omkring oss. Buller har blivit ett omfattande miljöproblem. Bakgrundsbuller från ökande trafik tvingar oss att leva med ett konstant störande ljud, som en matta av buller vi inte kan komma ifrån. Ljudnivån ökar hela tiden och drygt en halv miljon människor anser sig vara mycket störda av buller från trafiken. Nära stora trafikleder

ökar bakgrundsljudet i intervall. I tätorter märks bullret till slut inte på grund av att man vänjer sig. Men det finns där ständigt och framkallar olustkänslor som inte kan identifieras.

Vi behöver bygga ett tystare samhälle, så att buller inte sänker livskvaliteten, som nu är fallet i dag när buller påverkar sömnen för många människor, så att sömnstörningar uppkommer.

Bullerfria miljöer kommer alltmer att behövas för att människor skall må bättre. En utredning som klarlägger behovet av bullerfria miljöer i samhället och framför allt på arbetsplatser skulle kunna medverka till att skapa utrymmen där buller och bakgrundsljud minimeras. Riksdagen har antagit ett handlingsprogram för buller, men relativt litet är anslaget i den totala vägbudgeten för att komma till rätta med miljöproblemen i friluftsområdena. Det skulle också vara en tydlig markering att även friluftsområden kan bullerskyddas, inte bara bostadsområden. Trots allt har vi friluftsområden för att koppla av i och då är en god bullersituation viktig. Större resurser måste avsättas för bullerbekämpning.

Vad utskottet nu med anledning av mp-motionerna 1999/2000:Bo521 och 1999/2000:Bo539 yrkande 3 anfört om *bullerfrågor* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *bullerfrågor*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Bo521 och 1999/2000:Bo539 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Upphävande av detaljplaner och stormarknadsutvecklingen (mom. 10 och 11)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Det är väl känt att dagens stormarknader och andra externa köpcentrum leder till en rad negativa konsekvenser. Några av de mest påtagliga nackdelarna är:

- ökad biltrafik med ökade luftföroreningar som följd,
- försämrad tillgänglighet för konsumenter som inte disponerar bil,
- utarmade stadskärnor genom att centralt belägna butiker m.m. konkurreras ut.

Enligt min mening är det en självklarhet att kommunala detaljplaner måste kunna upphävas om de åsidosätter viktiga intressen. Jag anser det vara tveksamt om de möjligheter som i dag finns att av t.ex. miljöskäl styra etableringen av externa köpcentrum är tillräckliga. Här vill jag särskilt framhålla att även andra miljöaspekter än de som är riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken eller miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. är viktiga att tillgodose. Det finns anledning att hysa en viss oro för den framtida utvecklingen. Mot denna bakgrund får det förutsättas att regeringen liksom ansvariga myndigheter noggrant följer utvecklingen när det gäller tillkomsten av nya köpcent-

rum och deras effekter på miljön m.m. Inte minst Boverket och länsstyrelserna har ett ansvar för detta. Jag anser även att det finns starka skäl för att utvärdera den nu pågående utvecklingen. Om det visar sig erforderligt bör regeringen utan dröjsmål förelägga riksdagen förslag till lagändringar eller andra åtgärder för att komma till rätta med situationen. Skulle så inte bli fallet är det min avsikt att återkomma till riksdagen i frågan.

2. Barns intressen (mom. 17)

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anför:

I FN:s barnkonvention slås fast att barnens bästa alltid skall komma i första rummet (3 §) och att barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet skall barnet alltid höras och barnets intresse komma i första rummet (12–15 §§). Vidare fastslås att barnet har rätt till lek, vila och fritid (31 §). I målen för den svenska bostadspolitiken betonas särskilt vikten av att främja en god uppväxt för barn och ungdom. Detta har dålig förankring i den svenska lagstiftningen. Det saknas tydliga och styrande krav och regler när det gäller hur barns lekmiljö skall vara utformad. I redan byggda områden är reglerna ännu otydligare. Där skall man uppfylla krav om det är rimligt utifrån hänsynen till kostnaderna för arbetet och tomtens särskilda egenskaper. Barnens fysiska säkerhet i boendemiljön är ett exempel på detta. Antalet barn som 1994 behövde sjukhusvård på grund av olyckor i hemmet var ca 15 gånger större än det antal som behövde sjukhusvård på grund av trafikolyckor. Lagarna om barnsäkerhetskrav omfattar inte t.ex. miljonprogramområdena beroende på att de är byggda före 1973. Lagstiftningen bör ses över dels utifrån vilka krav som skall gälla, dels utifrån vilka krav man kan ställa på de fastigheter som i dag inte omfattas av säkerhetskraven, dvs. bostäder byggda före 1973 och ombyggda före 1976.

Regeringen avser att återkomma med en skrivelse angående barnfrågor under maj 2000. Det är viktigt att regeringen där kommer med förslag till hur barnens inflytande skall beaktas i samhälls- och trafikplanering samt hur man avser att hantera barnsäkerheten i de fastigheter som är byggda före 1973. Om regeringen inte då redovisar en godtagbar handlingsplan avser vi att på nytt initiera dessa frågor.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	5
Vissa förslag beträffande PBL m.m.	5
Byggprocessen	5
Handelsetableringar	10
Handelsändamålet	10
Det kommunala planmonopolet	11
Utvärdering av stormarknadsutvecklingen m.m.	12
Servicezoner i kommunal planering	13
Planeringsfrågor.....	13
Allmänt.....	13
Brottsförebyggande åtgärder	15
Äldreboende.....	16
Barns intressen	17
Bevarandefrågor m.m.....	17
Transporter	19
Kommunal planering och företagande	19
Va-frågor.....	20
Planeringsprocessens aktörer	21
Natur- och kulturmiljövårdens organisation m.m.....	22
Regionplan för Skåne	22
Grönområden och strandnära mark	23
Bullerfrågor	24
Övrigt.....	24
Hemställan	25
Reservationer	28
1. Bygganmälan m.m. (mom. 1) (v).....	28
2. Bygglov för inre förändringar (mom. 3) (v).....	29
3. Översyn av regler beträffande byggande i vissa miljöer med lokal särprägel (mom. 4) (m, kd, c, fp)	29
4. Producentansvar m.m. (mom. 5) (mp)	30
5. Utvärdering av kommunernas flexibilitet i planeringen (mom. 7) (m, kd, c, fp).....	31
6. Informations- och samrådspikt inför markarbeten (mom. 8) (m, kd, c, fp).....	31
7. Handelsändamålet i detaljplan (mom. 9) (m, kd).....	32
8. Upphävande av detaljplaner (mom. 10) (m, kd)	33
9. Upphävande av detaljplaner (mom. 10) (v).....	34
10. Stormarknadsutvecklingen (mom. 11) (v)	34
11. Stormarknadsutvecklingen (mom. 11) (mp)	35
12. Kommunala servicezoner (mom. 12) (m)	36
13. Boendeplaneringsprogram m.m. (mom. 13) (v).....	37
14. Bostadsplaneringsstrategier m.m. (mom. 14) (kd, fp).....	38
15. Bostadsplaneringsstrategier m.m. (mom. 14) (c)	39

16. Brottsförebyggande bostadsplanering (mom. 15) (kd, c).....	41
17. Äldreboende (mom. 16) (kd, c).....	42
18. Barns intressen (mom. 17) (c).....	43
19. Byggnaders kulturella och arkitektoniska värden (mom. 18) (kd, fp)	43
20. Bevarandefrågorna i planeringen (mom. 19) (kd, c, fp).....	44
21. Transportminimerande samhällsplanering (mom. 20) (v, mp).....	45
22. Kommunal planering och företagande (mom. 21) (fp)	46
23. Planeringsprocessens aktörer (mom. 23) (c)	46
24. Planeringsprocessens aktörer (mom. 23) (mp).....	47
25. Natur- och kulturmiljövården (mom. 24) (mp)	48
26. Skyddet för gröna områden och strandnära mark (mom. 26) (c) ..	49
27. Förstärkt lagskydd av grönområden (mom. 27) (c).....	49
28. Bullerfrågor (mom. 28) (mp)	50
Särskilda yttranden	51
1. Upphävande av detaljplaner och stormarknadsutvecklingen (mom. 10 och 11) (c)	51
2. Barns intressen (mom. 17) (v).....	52